דיא אינטערנאַציאָנאַלע ביבליאָטהעק

אייזיק שעפּטעל

אַרבייטער דראַמאַ אין 3 אַקטען

פון

דוד פּינסקי

ארויסגעגעבען פון

א. מ. יעוואַלענקאָ

ניו יאָרק

231

פערזאָנען:

אייזיק שעפּטעל, אַ שמוקלער.
ביילע, זיין פרוי.
גישינקע,
עלינקע,
זייערע קינדער.
פיניע, אייזיק׳ס פאָטער, א משגענער.
נאָטע גאָלדין, אייזיק׳ס בעל הבית.
מיכעל דער אַלטער,
בערע דער רויטער,
זעליג קאָמעדיאַנט,
לייוויק,
סענדער,
היליע,
יאָשקע,
גאָלדינ׳ס אַרבייטער.
טעמע,
מלכה,
אַרבייטערקעס ביי גאָלדינען.
ציפּע,
דאָבע,
אייזיק׳ס שכנות.
געליע, ציפּעס טאָכטער.
הינדע,
פאָסיע,
דאָבעס טעכטער.
וויכנע די קרעמערין.

די בעגעבענהייט קומט פאָר אין אַ גרויסער שטאָדט אין דער „טשערטא אסעדלאסטי" אין דעם אָנהעב פון די ניינציגער יאָהרען פון דעם ניינצעהנטען יאהרהונדערט.

ערשטער אַקט.

אייזיק שעפּטעל׳ס קעלער־וואָהנונג. רעכטס ביי דער וואַנד צוויי הילצערנע בעטען, איינס הינטער דעם אַנדערן, בעדעקט מיט שמאַטעס, די ציכלעך אויף די קיסען זיינען קויט־שוואַרץ און מיט גרויסע שמוציג־געלע קינדער־פלעקען. פאָרנט אין מיטען צימער דער קליינער פיער־פיסיגער טיש, אָהן אַ טישטוך, מיט דריי שטולען אַרום איהם. די רויטע פאַרב, מיט וועלכער דער טיש מיט די שטולען זיינען אַ מאָל בעפאַרבט געוועזען, האָבען אָנגענומען אַ שמוציג־גרוי אויסזעהען מיט מעהר אָדער ווייניגער רויטע פלעקען. דער שטול לינקס איז אָהן אַ ווענטעל. פאָרנט ביי דער לינקער וואַנד אַ קליינע קאָמאָד, אויף וועלכער עס געפינען זיך אַ קליינער שפּיגעל, דריי מעשענע לייכטער און אַ ברוין געוואָרענער שוואַרצער קאַפּעליוש; הינטער דער קאָמאָד אַ שטול, מעהר אַרויסגערוקט צום מיטען צימער. דערביי די טיר פון ציפּעס צימער. הינטען, נאָך דער טיר, דער גרויסער אויווען מיט זיין לאָך צו דער רעכטער וואַנד. צווישען דעם אויווען און דער לינקער וואַנד איז אַ געלעגער פון ברע־טער, אויף וועלכען עס געפינט זיך דער אַלטער פּיניע. אין מיטען פון דער הינטערוואַנד די טיר, וועלכע פיהרט צום פאָרהויז און אין דאָבעס צימער, פּונקט ענטקעגען איהר איז די גאַסטיר. צווישען דעם אויווען און דער טיר שטעהט אַ לאַנג, שמאָל קיכענביינקעל. אונטער דער באַנק איין עמער, אויף איהר אַ פּאָר טעפּלעך, איבער איהר פּאָליצעס מיט א קופּפערנער פּאַן, אַ לאָקשענברעט און טעפּלעך, צווישען איהר און דעם אוי־ווען ווילקעס, אַ לאָפּעטע, אַ גראָבאייזען, א בעזים. רעכטס פון דער טיר אַ געלער גלעזער־שראַנק, אויבען אַ ביסעל העלער, ווייל אונטען איז ער בע־דעקט מיט שמוץ. אַ שטיקעל גלאָז אין דעם אויבערסטען ווינקעל פון דער שראַנקטיר צייגט, אַז אַ מאָל איז אין דער אויבערסטער העלפט געוועזען אַ גאַנצע שויב; יעצט איז דאָס לאָך פערקלעבט פון אינוועניג מיט אַ גרויסען בלויען בויגען פּאַפּיער, פון וועלכען די פאַרב האָט אַ ביסעל

אָבגעבליאַקעט. צווישען דעם שראַנק און דער רעכטער וואַנד, צוקאפּענס איבער דעם הינטערסטען בעט, הייגען קליידער, פּערדעקט מיט אַ גרויען פאַר שמוץ און אין א סך ערטער צופאַלענעם ליילעך. נעבען דעם הינ־טערסטען בעט שטעהט יעצט דאָס וויעגעל. — אין צימער הערשט דאָס האַלב־דונקעל, ווי אין יעדעם קעלערצימער, פון וועלכען די פענסטער ליעגען אונטער דעם ברוק פון דער גאַס. די שויבען זיינען גרוי, בע־דעקט מיט שמוץ, און נור אַן דעם העלען, אין גרין איבערגעהענדען שיין אויף די פענסטער דערקענט מען, אַז דרויסען שיינט די ליעבע זון. די געווייסטע וועגד זיינען שוואַרץ, פעררויכערט, מיט פלעקען פון שימעל און פייכטקייט. וואו נישט וואו קוקט אַרויס אַ העלער פלעק, ווי דאָס טרויעריגע אויג פון איין איינגאויגיגען, און פערגרעסערט נאָך דעם אומעט. שוואַרץ און פעררויכערט איז אויך די סטעליע, פון וועלכער עס פאַלט אָב די שטוקאַטורקע. און די פּאָדלאָגע קאָן מען נישט דערקענען, פון וואָס זי איז געמאַכט געוואָרען : צו איז זי פון ברעטער צוזאַמענגע־שלאָגען, אָדער פון ציעגעל אויסגעלעגט, אָדער איז עס די שוואַרצע, קאַלטע מוטער ערד. אין צימער הערשט ניט אַזוי די אָרימקייט, וועלכע וואָלט זיך נאָך לאָזען פערדעקען, ווי דער עיקר די אָבגעלאָזענקייט, די נאכלעסיגקייט, די מידע פערצווייפלונג און די פערצווייפעלטע פער־ורעבטהייט.

איזיק שעפּטעל זיצט ביים טיש און שניידט מיט אַ מעסער אַ שטיקעל האָלץ. אַ יונגער מאַן פון אַ יאָהר דרייסיג, דאַר און מאָגער, מיט איינגעצויגענע באַקען אונטער א געדיכטען בלאָנדען בערדעל. די בלייכע, דינע ליפּען האַלט ער איינגעפּרעסט, און אָפט בייסט ער די אונטערסטע אָדער די אויבערסטע ליפּ, אַריינכאַפּענדיג בשעת מעשה דאָס האָר פון די קליינע וואָנצען. די אויגען טיעף איינגעפאַלען אונטער גע־דיכטע און לאַנגע ברעמען ; זיין בליק איז פערקלערט, שאַרף, טיעף, בע־לויכטען פון אַן אינוועניגסטען פייער. ער טראָגט אויף זיך איין אין די אַרבעל און אין די פּאָלעס צוריסען רעקעל, וואָס איז צוגעשפּיליעט אויף דעם אונטערסטען קנאָפּ, ווייל די איבריגע פעהלען. דאָס העמד, וואָס קוקט אַרויס פון אונטער דעם אויבען אָבגעקנעפּטען רעקעל און פון די לעכער אין די אַרבעל, איז שמוציג און אויף דער ברוסט אָפען, אַזוי אַז

עס זעהט זיך אַרויס זיין מיט האָר בעוואַקסענע, איינגעפאַלענע ברוסט. די גרויע הויזען זיינען אין די קני פערלאַטעט מיט שטיקלעך פון אַ פיעל העלערער מאַטעריע, און די לאַטעס קוקען אויס ווי פענסטער; אונטען זיינען זיי אויסגעריבען און צוריסען. זיינע שטיעפעל זיינען געל און ברוין, מיט צוקרימטע אָבזאַצען און געלעכערטע פאדעשוועס. דער נישט פערקעמטער, געדיכט בעוואַקסענער דונקעלבלאָנדער קאָפּף איז אָבגעדעקט.
— אויפ'ן טיש פאַר איהם אַלערליי רעדעלעך, גלייך צוגעשניטענע העלצ־לעך, אַ לאַנגער און ברייטער פוס פון אַ מאַשינקע, אין וועלכען עס איז אַריינגעשטעקט אַ לאַנג קיילעכדיג שטעקעל מיט לעכעלעך פון איין זייט און צוגעמאַכט געוואָרען אַ ראָד פון דער אַנדער זייט. צווישען דעם ראָד און דעם שטעקעל איין אַקס, אויך מיט לעכעלעך. ווייטער געפינט זיך אויפ'ן טיש אַ צירקעל, אַ קליין זעגעל, א לאָך־בויערער, שטיקלעך גלאָז, פאָדים א. ז. וו.

ב י י ל י ע זיצט אויף דעם פאָרדערסטען בעט מיט עלינקען, אַ קינד פון אַ יאָהר אנדערטהאַלבען, אויפ'ן ארם און גיט איהם די ברוסט. זי איז אין איינע יאָהרען מיט אייזיק'ן, מאגער, מיט אַ פלאַכער ברוסט, קויטיג, אויפ'ן געזיכט נעבען די אויערן ליעגען רצועות פון נישט אָב־געוואַשענעם שמוץ. דאָס ציצענע קלייד און קאָפּטע זיינען צוריסען און צופליקט און בעדעקט מיט לאַטעס. אויפ'ן קאָפּף אַ בונט טיכעל פון נישט צו דערקענענדע פאַרבען, וואָס ליעגט קרום און פון אונטער וועלכען עס שפאַרט אַרויס איבער דער שטערן אַ פוק קאַשטאַניענפארביג האָר. איהרע שיך זיינען שוין אויך לאַנג נישט געפוצט געוואָרען. דאָס קינד אויף איהר ארם טראָגט אַ לאַנג העמד פון אַ גרעסערן קינד.

פ י נ י ע זיצט אויף דעם ברעטערגעלעגער צווישען אויזוען און קוקט אין דער ווייטענס מיט משגענע אויגען. זיין שוואַרץ־גרויליך בערדעל אַרום זיין געלען געזיכט איז אויסגעקראָכען און שיטער, ווי אויך דאָס האָר אויפ'ן קאָפּף, אויף וועלכען ער טראָגט איין אַלט, אויבען פעט געוואָרען און אין אַ סך ערטער צוריסען היטעל. אויף דעם הוילען

לייב אַ וואַטען קאַפּטעל, פון וועלכען דער אויבערשלאַג איז כמעט אין גאַנ־צען צופּאַלען; איבער דעם קאַפּטעל אַ לאַנגער אַלטער צופּאַלענער שוואַר־צער מאַנטעל. ווען דער מאַנטעל איז אָפען, זעהט מען אראָבהיינגען דיקע ציצית פון אַ שטאַרק צוריסענעם לאַנגען ארבע כנפות און אַ „סימן“ פון הויזען.

ביים הינטערסטען בעט נעבען שראַנק שטעהט ג י ש י נ ק ע, אַ מיידעלע פון אַ יאָהר פיער, און שפּיעלט זיך מיט איהר קוקלע — אַ שטעקעל, איינגעוויקעלט אין אַ שמאַטע. זי איז נישט געקעמט און ווי אַלע אין צימער שמוציג. מאגער, הויט און ביינער, אָבגעריסען און באָרפוס. זי רעדט פאַר זיך מיט איהר קוקלע: „אנטון... ניט וויינען... שלאָגען... עסען...“

ביים אויוון שטעהט ד אָ ב ע, אַ קורצע, אַלטע, איינגעקאָרטשעטע אידענע פון אַ יאָהר 55 אין אַ ליאַמקע און ציעפּיק אויפ׳ן געגאָלטען קאָפּף; זי שטעלט צו איהר טעפּעל.

עס איז אַרום האַלבען טאָג. אין צימער איז שטיל. מען הערט נור אייזיק׳ס שווער שניידען מיט דעם מעסער, גישינקעס אונטערברומען און דאָבעס אַרומשאַרען מיט דער ווילקע אין אויוון. פון ציפּעס צי־מער הערט זיך צייטענווייז דאָס שטאַרקע קלאַפּען פון אַ זאָקענמאַשינע.

א י י ז י ק הערט אויף צו שניידען, בעטראַכט דאָס העלצעל, וואָס ער האָט געשניטען, און דאַן די רעדעלעך, וועלכע ליעגען פאַר איהם אויפ׳ן טיש, און קניטשט די שטערן, בייסענדיג די אויבערסטע ליפּ.

ב י י ל י ע העבט אויף איהם אויף אַ פרעגענדיגען בליק. — די זאָקענמאַשינע הערט אויף אַ ווײַלע צו קלאַפּען.

פּ י נ י ע העבט זיך לאַנגזאַם אויף, וויקעלט זיך איין אין דעם מאַנטעל, בלייבט שטעהן נעבען ציפּעס טיר און בעטראַכט זי; דאַן געהט ער צום טיש, קוקט אויף אייזיק׳ס אַרבייט, מאַכט עטליכע שריט צום הינ־טערגרונד, קוקט אַ ווײַלע אויף גישינקען, פערקערט זיך ווידער צום אויוון און בלייבט שטעהן מיט׳ן געזיכט צו זיין געלעגער, אַראָבגעלאָ־זענערהייט די אויגען. ביסלעכווייס העבט ער אויף זיין בליק, שטעלט איהם אָן אין דער ווייטענס און מיט אַ קול ווי פון אַ קבר, לאַנגזאַם דרע־הענדיג זיך, העבט ער אָן צו ציעהען: דער הימ—מ—מעל—ל איז

— —ז גע—שטאָררבען, די עררד איז געשטאָרבען, גאָט—ט איזז גע—שטאָררבען, אַלץ איזז גע—שטאָרר—בען. אַללץ — — — בלייבט שטעהן און לאָזט אַראָב דעם קאָפּף.

ד אָ ב ע שטעלט אַוועק די ווילקע, מאַכט צו דעם אויווען און בורציעט. עס וויל גאָר ניט קאָכען. מסתמא זעהר גוט געהייצט.

ב י י ל י ע מאַכט בעלוידיגט מיט'ן קאָפּף. שטענדיג איז איהר קנאָפּ געהייצט.

ד אָ ב ע אַרויסגעהענדיג. דער ווארמעס מוז שטענדיג ארויס־קומען ביי דער נאַכט.

ב י י ל י ע קוקט איהר בייז נאָך און שפּייט אויס מיט האַרץ. אַלטע מכשפה!

פּ י נ י ע דרעהט זיך. טויטטט. גע—שטאָררבען. גע—־שטאָררבען. געשטאָררבען. טויטטט. אַללץ...

ב י י ל י ע בייז. הערט שוין אויף צו דרעהען זיך. עס דרעהט זיך שוין מיר אַזוי אויך גאַנץ גענוג אין קאָפּ און אין הארצען און אין אַלע געדערים.

פּ י נ י ע בלייבט שטעהן מיט איין אָפענעם מויל, מיט'ן רוקען צו ביילִיען, נור דעם קאָפּף דרעהט ער אוים לינקס אין איהר זייט און הערט זיך צו. ווען זי ענדיגט, דרעהט ער צוריק אוים דעם קאָפּף, לאָזט אַראָב דעם בליק צו דער פּאדלאגע און געהט לאַנגזאַם צו זיין אָרט צווישען אוי־ווען, וואו ער זעצט זיך אַוועק, ווי פריער.

שווייגען.

א י י ז י ק, פּערטיעפט אין זיין אַרבייט, שטיל פאַר זיך. אָט אָ דאָ אָ פעהלט מיר. — אַז אָט אָ דאָ אָ וואָלט...

ב י י ל י ע גיפטיג... דאָס וויפיעלטע מאָל הער איך שוין: „אָט אָ דאָ אָ, אָט אָ דאָ אָ!“ — און עס איז נאָך אַלץ קיין סוף ניטאָ.

א י י ז י ק קנוטשט אָן אַ ביסעל די שטערן, די רעכטע האַנד אויף זיין אַרבייט, די לינקע צוזאמענגעדריקט אין אַ קולאַק אויף דער שטערן.

ב י י ל י ע. גאָר נישט, געמאַכט זיך א יום טוב און געהט

נישט דריי טעג אין ווערקשטאַט! מאַשינעס ווילט זיך איהם אויס־טראַכטען! די גרויסע פּרנסות, וואָס מען האָט דאָ פון זיינע מאַשינעס. גאָלדינקען רייך מאַכען!

א י י ז י ק קוקט אויף ביילי'ען פון אונטער דער לינקער האַנד, ווי ער וואָלט װעלען וויסען, וואָס רעדט זי אַזוינס.

ב י י ל י ע. גאָר נישט, דריי טעג! און איך ווייס הייסט עס שוין, אַז ער איז פאַרטיג.

א י י ז י ק. אַז דו וועסט אַזוי שטענדיג רעדען, וועל איך גע־וויס נישט פאַרטיג ווערען.

ב י י ל י ע. איך שטער דיר נור, איך...

א י י ז י ק נעמט זיך פלוצלונג צו דער אַרבייט מיט האַסט.

ב י י ל י ע װאַרפט אויף איהם אַ בליק פול גיפט און דרעהט אַוועק דעם קאָפּ צו דער וואַנד. עלינקע הערט אויף צו זויגען. זי מאַכט צו דעם בוזים און לאָזט אַראָב דאָס קינד אויפ'ן שויס.

פ י נ י ע, ווען עס ווערט שטיל, העבט ווידער אָן לאַנג צו ציעהען. טויטטט. גע—שטאָרבען. וויסט. אויס...

ב י י ל י ע. איהר זאָלט זיצען שטיל, זאָלט איהר זיצען!

פ י נ י ע בלייבט זיצען מיט איין אָפענעם מויל, ביסלעכווייס צומאַכענדיג עס.

שווייגען.

א י י ז י ק אַרבייט שנעל.

ב י י ל י ע קוקט אָן אַ זייט פערביטערט און בייז.

ג י ש י נ ק ע פון נעבען שראַנק. מאַמע, וואָס שטעהט דאָ אין טעלער? איך וועל דאָס אויפעסען.

ב י י ל י ע מיט שרעק און בייז. שטעל אויף גיך אַוועק צוריק דעם טעלער! וויפיעל מאָל האָב איך דיר געזאָגט, אַז דו זאָלסט דעם טעלער אונטער'ן אַלמער נישט ריהרען! דאָס איז מישיאַק פאַר מייז!

ג י ש י נ ק ע. מישיאַק פאַר מייז איז דאָס? איך וועל מיר נעהמען נור אַ שטיקעלע, אַ קליין שטיקעלע.

ב י י ל י ע שפּרינגט אויף, מיט עלינקען אויף דער לינקער האַנד, און לויפט צו צו גישינקען. זאָלסט מיר גלייך אַוועקשטעלען דעם טעלער! רייסט ביי איהר אַרויס אַ שטיקעל מישיאַק פון ה־זנד, וואַרפט עס אַריין צוריק אין טעלער, שטופּט אונטער דעם טעלער מיט׳ן פוס אונטער׳ן שראַנק און שלאָגט גישינקען איבער די האַנד.

ג י ש י נ ק ע. אָי! אָי!

ב י י ל י ע שטופּט זי אָב פון שראַנק. דאָס איז דאָך סם, דערפון שטאַרבט מען. איך וועל דיר אַ טויט מאַכען, אז דו וועסט דיך נאָך אַ מאָל צוריהרען צום טעלער. זיץ אויפ׳ן בעט רוהיג אָדער געה אין גאַס. געהט צוריק אויף איהר אָרט. זי וועט זיך נאָך אַ מאָל פער׳סם׳ען, אז אומעדום קריעכט זי.

צ י פּ ע, אַ אידענע פון אַ יאָהר פופציג, מיט צוויי קאָשיקעס, אָנגעלאָדענע מיט עפּעל און מיט באַרנעס, אויף די הענד, קומט אַריין פון דער פּאָרהויז־טיר און געהט דורך אין איהר צימער. זי טראָגט אַ גלאַטען פּאַריק, וועלכער זיצט יעצט קרום, אַ ציצען קלייד און קאָפּטע מיט אַ גאַרטעל, אויף וועלכען עס הייגט אַ גרויסע לעדערנע קעשענע.

ג י ש י נ ק ע בעשעפטיגענדיג זיך מיט איהר קוקלע. איך׳ן געהן אויפ׳ן גאַס.

ב י י ל י ע. כאַטש אין כף הקל׳.

ג י ש י נ ק ע נעמט איהר קוקלע און געהט אַרויס.

ב י י ל י ע. זאָלסט מיר דאָרטין נישט אַרומשפּרינגען און נישט שלאָגען זיך, איך וועל דיר צושינדען די הויט! זי טראָגט איבער איהר בליק פון דער אַוועקגעגאַנגענער גישינקע אויפ׳ן שראַנק, שטעהט אויף, געהט צו צום שראַנק, לאָזט זיך אַראָב אויף די שפּיץ פינגער און פעררוקט דעם טעלער. א י ך האָב דאָס גאָר בעדאַרפט אויפעסען, וואָלט געווזען אַ סוף צו מיין ביטערען לעבען. זי זעצט זיך צוריק אויף איהר אָרט.

צ י פּ ע קומט אַריין, שוין אָהן די קאָשיקעס, נור די לעדערנע קעשענע איז אַרומגעבונדען אַרום איהר. זי נעמט אַרויס אַ טעפּעל, קוקט אין איהם אַריין און גיסט צו אַ ביסעל וואַסער. הם! עס איז נאָך

גאַנץ רוי, נא! שטעלט אַריין דאָס טעפּעל׳ן געהט צוריק אין איהר צימער.

ב י י ל י ע. דער איז אויך אַלץ ווי׳ פייער! זעצט אַוועק אַוועק עלינקען אין בעט און געהט צום אויוועז. דאָס קינד העבט אָן צו וויינען. זעה אַ טשיקאַוועס, אייזיק. מאָגסט צוגעהן אַ קוק טון. איך זאָג דיר, עס איז א מצוה אַ קוק צו טון. האָט פאַרנאַנדערגע־רוקט די טעפּלעך, אונזער שטעהט שוין גאָר אויפ׳ן פּריפּעטשיק, און איהרען האָט זי אַריינגערוקט אין רעכטען מיטען זשאַר. קום נאָר, אייזיק, טו נאָר אַ קוק. אַז נישט דערהאַרען וועט זי דאָס ביי מיר! עוסק׳ט זיך אין אויוועז.

א י י ז י ק בעטראַכט זיין אַרבייט. שלעכט, עס וועט גאָר נישט אַרויסקומען.

ב יי ל י ע שטעלט אַוועק די ווילקע. אַזוי וועט איהר וואַרמעס אויך פאַרטיג ווערען. קערט זיך אום צו איהר אָרט מיט נצחון און נעמט צוריק דאָס קינד אויף די הענד. מיט האַס. און דו שריי נאָר! אַ מינוט טאָר מען איהם נישט אַראָבלאָזען פון די הענד. זעצט זיך און זעצט איין דאָס קינד ביי זיך אין שויס מיט בייזקייט. אין גיכען שלאָפט דאָס קינד איין.

א י י ז י ק לעגט אַוועק די אַרבייט און העבט אָן אַרומצוגעהן איבער׳ן צימער. ער בייסט זיך די ליפּען, דריקענדיג זיי מיט׳ן צייגע־פינגער פון דער רעכטער האַנד אן די ציין, און מיט דער לינקער האַנד פיהרט ער זיך איבער די שטערן און דאָס האָר.

ב י י ל י ע קוקט איהם נאָך איראָניש. אָט אָ דאָ אָ, אָט אָ דאָ אָ, העהעהע. — מסתמא אַרויסקומען אין צעהן חדשים אַרום ווי די פרעס, הם. — אויב עס וועט איבערהויפּט אַרויסקומען. — אָט אָ דאָ אָ, אָט אָ דאָ אָ! — גאָר נישט, געמאַכט זיך אַ יום טוב.

א י י ז י ק בלייבט שטעהן. טאָמער וועסטו א מאָל אויפ־הערען צו רעדען? געהט ווייטער.

ב י י ל י ע אויפגעבראַכט. וועסט מיר אפשר פערשטאָפּען דאָס מויל, איך זאָל שוין אַ וואָרט נישט אויסרעדען, האַ? ! נאַ, נו, פערשטאָפּ מיר דאָס מויל, פערשטאָפּ, נא! „טאָמער וואָלסטו

אויפהערען צו רעדען!" איך בין אַ נאַר, אז איך רעד! געדאַרפט נעמען אָט די גאַנצע מאַכעריי און צוברעכען ביז אַ האָר, וואָלט איך יעמאָלט פערשפּאָרט צו רעדען.

א י י ז י ק דריקט די ציין, קנויטשט די שטערן און געהט־אום.

ב י י ל י ע. ווענן איך זאָל דאָס דערצעהלען, וועט מען מיך דאָך האַלטען פאר א משגענע, וואָס איך לאָז דאָס גאָר צו! גאָר נישט, מאַכען זיך אַ יום טוב און נישט געהן דריי טעג צו דער אַרבייט! איך וואָלט זאָגען, אז ער וועט אַריינכאַפּען דערפון די גרויסע גליקען. גאָר נישט! אָבגעאַרבייט אויף דער פּרעס צעהן חדשים נאַכט אין נאַכט — און וואָס? געקראָגען וועלכע צוואַנ־ציג קאַרבאָוואַנצעס און רייך געמאַכט גאָלדינקען! און וואָס האָסטו געהאַט פון דער פּעטליצעס־מאַשינקע? אויף אַ סך מעהר קעראָסין פערברענט!

א י י ז י ק געהט צו צום טיש און נעמט זיך פאר די רעדלעך, אָנ־שפּאַרענדיג זיך מיט'ן קני אָן שטול.

ב י י ל י ע געלאַסענער. מען זעהט, אז עס געהט נישט, וואַרפט מען עס איק ציאָרטו און אַ מעשה מיט א סוף און מען געהט צו דער אַרבייט, נישט דריי טעג...

א י י ז י ק העבט ווידער אָן אַרומצוגעהן.

שווייגען.

נ אָ ט ע ג אָ ל ד י ן קומט אַריין. איין עלטערער איד מיט פּאות, אַ ברייטען באָרד און געדיכטע אונטערגעשאָרענע וואָנצען; אַ סאַמעטהיטעל אויפ'ן קאָפּף, די הויזען אין די שטיפעל, אַ לאַנגער, שוואַר־צער סיורטוק מיט פּעטע פלעקען, צוגעקנעפּט אויף דעם אויבערסטען קנעּ־פּעל; איבער דעם סיורטוק אַ לאַנגער, אָבגעקנעפּטער שוואַרצער מאַנטעל מיט לאַנגע, ברייטע קעשענעס; אַ ווייסער אָבגעלעגטער קראַגען. אויף דעם קראַגען ליעגט דאָס שוואַרצע שנירעל, אויף וועלכען עס הייגגט זיין קע־שענע־זייגער; אויסערדעם הייגגט דער זייגער אויף אַ שווערער זילבער־נער קייט, וועלכע זעהט זיך אַרויס פון די פערנאַנדערגעעפענטע פּאָלעס. די הענד האַלט ער דאָס רוב אין די קעשענעס און ווען ער רעדט, רוהיג

אָדער העפטיג, שלעפּט ער און ציעהט און וואַרפט אום מיט די פּאָלעס. זיין געזיכט איז אָנגערוקט, ער רעדט ווי ברגז, נור זעלטען אַ וואָרף טוענדיג אַ בליק אויף דעם, מיט וועמען ער רעדט.

א י י ז י ק גיט זיך אַ נערוועזען טרייסעל, ווען ער דערזעהט גאָלדינ'ען.

ב י י ל י ע קוקט אויף אייזיק'ען מיט נצחון, ווי זי וואָלט וועלען זאָגען: „אָט האָסטו דיר, נאַ!"

ג אָ ל ד י ן. נא, נו, דו שפּאַציערסט דאָך גאָר אַרום.

ב י י ל י ע איראָניש. – דאָס בעקלערט ער אזוי.

ג אָ ל ד י ן. די גאַנצע דריי טעג בעקלערסטו דאָס אזוי?

ב י י ל י ע. אָט אָ דאָס האָט ער אויסגעמייסטערט. העבט אויף די רעדלעך מיט די העלצלעך און שיט זיי אויס איינציגווייז צוריק אויפ'ן טיש.

ג אָ ל ד י ן געהט צו צום טיש און בעטראַכט די אַרבייט.

א י י ז י ק געהט אויך צו צום טיש, קוקט אויף גאָלדינ'ס הענד מיט דער פריערדיגער פערטראַכטקייט, אָבער מיט דעם אויסדרוק פון פּערדרוס, וואָס גאָלדין בעריהרט די אַרבייט.

ג אָ ל ד י ן. וואָס איז דאָס אזוינס?

א י י ז י ק. אַ מאַשינקע.

ג אָ ל ד י ן. אַ מאַשינקע! איך זעה, אַז נישט קיין לאָקשענ־ברעט. וואָס פאר אַ מאַשינקע?

ב י י ל י ע. זאָל ער אזוי וויסען פון זיין קאָפּ, ווי ער ווייס אַליין. פּאָרקעט זיך און פּאָרקעט זיך...

ג אָ ל ד י ן. דו מוזט דאָך וויסען, וואָס דו מאַכסט. וואָס איז דאָס פאר אַ מאַשינקע? פאר טעמליאַקעס?

א י י ז י ק. ווייסט איהר דאָך.

ג אָ ל ד י ן. און ביי דיר זיינען די ווערטער טייער?

א י י ז י ק נעמט אַרויס די מאַשינקע פון גאָלדינ'ס האַנד און העבט אָן עפּיס צוזאַמענצושטעלען.

ג אָ ל ד י ן קוקט איהם נאָך.

ב י י ל י ע. אָט אַזוי אָ זיצט ער די גאַנצע דריי טעג און

קוים וואָס מען קריעגט ביי איהם אַרויס אַ וואָרט. איז אויפגעשטאַ־נען זונטאג גאַנץ פריה מיט אימפּעט: איהם איז איינגעפאַלען אַ טייערע זאַך! און נישט איינגעוואַשען זיך און נישט געדאַווענט און געכאַפּט זיך פאר דער אַרבייט. ער איז דאָך אַזוי משגע ווי זיין טאַטע. איהם אַז עס שפּאַרט עפּיס אָן...

ג אָ ל ד י ן. ניין, ער פלעגט דאָך שטענדיג מייסטערן ביי נאַכט — וואָס איז איהם יעטצט איינגעפאַלען גאָר ביי טאָג און צו דער אַרבייט נישט געהן?

ב י י ל י ע. זאָל איך אַזוי וויסען פון זיין לעבען! טאָג אַזוי ווי נאַכט, די גאַנצע דריי טעג זיטצט ער און פּאָרקעט זיך, שניטצט און מייסטערט, מייסטערט און שניטצט. עס איז איהם נישט אָבצורייסען פון אָרט. און איך וואָלט זאָגען, ער האָט עפּיס דערפון. מיר ווייסען שוין די גרויסע גליקען, וואָס ער האָט אַריינ־געכאַפּט פאר זיינע ערשטע צוויי מאַשינעס.

ג אָ ל ד י ן. נאַ, איך האָב איהם נישט געבעטען. פאר מיר איז גלייכער, אַז ער זאָל זיטצען און אַרבייטען. ביי מיר איז יעטצט אַרבייט אריבער און אַריבער און דאָ מוז זיין שטול שטעהן לעדיג. וואָס איז? אייזיק'ען האָט דער טירוף פערדרעהט! ער וויל נישט אַרבייטען? איז אַ מעשה מיט אַ סוף, ווייס איך עס, זעץ איך איין אַנדערן אויף זיין אָרט. און איך בין טאַקי געקומען דיר צו זאָגען, אַז אויב דו וועסט היינט־מאָרגען נישט קומען צו דער אַרבייט, זעץ איך איין אַנדערן, איך קאָן נישט וואַרטען. די קונדען וואַרטען מיר אויך נישט.

ב י י ל י ע. איך האָב געוואוסט, אַז דאָס וועלען מיר האָבען פון זיינע מאַשינעס.

ג אָ ל ד י ן (בעטראַכט די אַרבייט אין אייזיק'ס האַנד. איז וואָס וועט עס זיין? טאַקי פאַר טעמליאַקעס? קריעכט אייזיק'ען אין די הענד. בעווייז נור, וואָס ווילסטו דאָ מאַכען.

א י י ז י ק (יסורים'דיג. איהר וועט דאָ גאָר נישט פערשטעהן. איהר וועט שוין זעהן פאַרטיגערהייט.

ג אָ ל ד י ן. וועט עס דען אַ מאָל פאַרטיג ווערען?

ב י י ל י ע. מסתמא, אז משיח וועט קומען. וועט זיך ציע־
הען ווי די פּרעס...

ג אָ ל ד י ן. נא, איך האָב מיינס געזאָגט. פון מיינעטוועגען
מאָג עס יעטצט דויערן כאָטש וויפיעל צוויי פּרעסען. נישט מיין
דאגה.

ב י י ל י ע. איך ווייס, אז דאָס איז נישט אייער דאגה. וואָס
זאָל עס זיין אייער דאגה? די מאַשינקע וועט סיי ווי סיי צו אייך
אָנקומען.

ג אָ ל ד י ן ווענדט זיך אין פּיניעס זייט, הערט זיך צו צו בייליעס
רעד, מאַכט אַ בעוועגונג עפּיס צו זאָגען איהר, מאַכט מיט דער רעכטער
האַנד אין קעשענע, טשמאָקעט מיט די ליפּען, בלינצעלט מיט די אויגען:
„נישטאָ, הייסט עס, מיט אַ אידענע וואָס צו רעדען"; דאַן פרעגט ער:
נאַ, ווי געהט עס דיר, פּיניע?

פּ י נ י ע שטעלט אויף איהם אָן זיין בליק און העבט אָן לאַנג־
זאַם צו רעדען. דער הימעל איז געשטאָרבען, די ערד איז געשטאָר־
בען, גאָט איז געשטאָרבען...

ג אָ ל ד י ן. שאַ, שאַ, פּע, וואָס רעדסטו פאַר אַ ווערטער!
פאַר וואָס לאָזט מען איהם רעדען אַזעלכע ווערטער?

ב י י ל י ע. פאַר אונז איז גאָט געשטאָרבען.

ג אָ ל ד י ן אויפגעבראַכט. וואָס איז — וואָס איז — וואָס
איז עס פאַר אַ ווערטער? ווי רעדט עס אזוי אַ מענש?

ב י י ל י ע. עט, אַלץ איינס.

ג אָ ל ד י ן. טפוי, אויף מיין וואָרט! ווי־ווי־ווי.... אה, נו!
נע.... דערפאַר שטראָפט עס אזוי גאָט...

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען מיט'ן שפּיץ פון איהר קאָפּטי־
כעל. אזוי אָדער אַזוי, אונזער לעבען איז שוין סיי ווי סיי פער־
שפּיעלט.

ג אָ ל ד י ן דרעהט מיט'ן קאָפּף און מיט די אַקסלען. נאַ!
געהט צו דער טיר. טיק זאָג איך דיר נאָך אַ מאָל, איך וועל קיין סך
נישט וואַרטען. קומסטו נישט היינט־מאָרגען צו דער אַרבייט, זעץ

איך איין אַנדערן אויף דיין אָרט. איך־איך־איך... נאַ! קוסט די מזוזה און געהט אַוועק.

שווייגען.

ב י י ל י ע. אָט דאָס וועט נאָך זיין דער סוף, אַז ער וועט אַוועקזעצען איין אַנדערן און מיר וועלען נאָך בלייבען אָהן ברויט.

א י י ז י ק. דו קלאָג נור. ער וועט קיין אַנדערן ניט אַוועקזעצען.

ב י י ל י ע. אַ ודאי וועט ער קיין אַנדערן נישט אַוועקזעצען! אָהן דיר, הייסט עס, קאָן ער דאָך נישט אויסקומען. ער מוז דיך דאָך שטאַרק האָבען. ווי וועט ער עס גאָר זיין אָהן דיר!

א י י ז י ק אויפהעבענדיג צו איהר דעם בליק, ליידענד און פעסט.

נו, וועט ער אַוועקזעצען איין אַנדערן און הער אויף צו ריפּען מיר אויפ'ן הארצען. איך בין שוין באַלד פאַרטיג. זיי כאָטש אַ ווײַלע שטיל.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען און רעדט פאַר זיך. אַ מענש האָט זיך אויסגעטאָן פון דער גאַנצער וועלט און וואָלט איהם כאָטש עפּיס אַ האָר אָנהעבען צו אַרען.

שווייגען.

פ י נ י ע העבט אָן לאַנגזאַם אַרומצוגעהן איבער'ן צימער, שטעלט זיך אָב אַ פּאָר מאָל, קוקט אויף די פּאַדלאָגע, שטעלט אָן זיין בליק אין די ווייטענים, בעטראַכט דעם אַרום און געהט ווייטער. ענדליך בלייבט ער שטעהן נעבען דער קאַמאָד, קוקט אויף איהר אַ ווײַלע און קערט זיך אום מיט'ן רוקען צום אויווען, שטעלט אָן זיין בליק אויף די פּאַדלאָגע און זאָגט לאַנגזאַם אַרויס: געשטאָרבען. דער הימעל. די ערד. די גאַנצע וועלט.

ב י י ל י ע וויינט און רעדט פאַר זיך. וואָלט עס כאָטש געווען אמת, וואָלט שוין געווען אַ מעשה מיט אַ סוף.

פ י נ י ע. און גאָט.

ב י י ל י ע מאַכט אַוועק פערצווייפעלט מיט דער האַנד.

פ י נ י ע. אַלץ איז געשטאָרבען.

ב י י ל י ע. איך בין נאָך ערגער ווי אַ געשטאָרבענע.

פ י נ י ע. אלץ. טויט.

ב י י ל י ע. אין גיהינום שטעהט מען זיך נישט אויס, וואָס איך שטעה מיך אוים.

פ י נ י ע. געשטאָרבען. געשטאָרבען.

ב י י ל י ע. אַז דער אויבערסטער וואָלט מיך צוגענומען צו זיך, וואָלט איך דאמאָלסט געוואוסט, אַז עס איז פראן אַ גאָט אויף דער וועלט.

פ י נ י ע. טויטטט. אללליץ.

ב י י ל י ע. איך וואָלט עפּים אויסגעלויזט געוואָרען...

א י י ז י ק בלייך, אויפגערעגט, שווער עטמענדיג, קרעכצענדיג.

אָך, זאָל כאָטש אַ ווײַלע שטיל זיין, אַ ווײַלע שטיל זיין! לעגט פערצווייפעלט ביידע הענד אויפ'ן ברעג טיש און פיהרט אום מיט די אויגען אין אויסדרוק פון גרויסע יסורים. — באַלד דריקט ער איין די שטערן מיט ביידע הענד, אָנשפּאַרענדיג זיך מיט די עלענבויגענס אָן טיש.

פ י נ י ע העבט אויף דעם קאָפּף, בויגט אָן דאָס לינקע אויער, פערוואונדערט און נייגיעריג צוהערענדיג זיך צו אייזיקס געשריי, און דאן לאָזט ער אַראָב דעם קאָפּף, ווי ער וואָלט עפּים בעקלערט, און געהט לאַנגזאַם צו זיין אָרט.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען.

שוויַיגען. — הינטער דער וואַנד אָכצעט און קרעכצט די זאָקען־מאַשינע.

ו ו י כ נ ע ד י ק ר ע מ ע ר י ן קומט אַריין. אַ אידענע פון אַ יאָהר פיערציג, אין אַ העלער ציצענער קאָפטע, פון אונטער וועלכער עס שטעקט אַרוים פאָרנט איין אַנדערע אַ טונקעלע, מיט אַ גרויסען פאַר־טוך אַרום זיך, איינגעריכט אין מעל, בעדעקט מיט פלעקען פון קעראָסין און אויל. אויפ'ן קאָפּף אַ גלאַטער פּאַריק פון שוואַרצע האָר, דורך וועלכען עס קריעכען ארוים ערטערווייז איהרע אייגענע שוין גרויע האָר. איבער איהר ברייטען מויל ליעגט אַ זיסער שמייכעל און מיט איהרע אויגען שיעסט זי אין אַלע זייטען. די לינקע האַנד האַלט זי אין דער לעדער־נער קעשענע, וועלכע הייגגט אונטער דעם פאַרטוך, און קלינגט מיט די

מטבעות. גוט מאָרגען אייך!

ב י י ל י ע טרויעריג. גוט יאָהר אייך, וויכנעטשקע!

ו ו י כ נ ע. איך בין געוועזען ביי דאָבען, זאָג איך מיר, אז מען איז שוין דאָ, דארף מען שוין אריינגעהן צו בייליען א קוק טון, וואָס הערט זיך נייס.

ב י י ל י ע. אך, נייס.

ו ו י כ נ ע זעטצט זיך אויפ'ן שטול ביים טיש לינקס. ווי שטעהט עס מיט זיין ארבייט?

ב י י ל י ע. זאָל איך אזוי וויסען פון איהם.

ו ו י כ נ ע נעמט אַראָב איין האַנד אייזיק'ס פון זיין שטערן. רב פאני שעפטעל, איהר ווילט גאָר אפילו נישט א קוק טון אויף מיר? איהר קוקט נישט אויף ווייבער?

א י י ז י ק סטאַרעט זיך צו שמייכלען, עס געלינגט איהם אָבער נישט. ער וויל בעפרייען זיין האַנד.

ו ו י כ נ ע קוקט זיך אין איהם שאַרף איין און לאָזט אַרויס זיין האַנד.

א י י ז י ק שטעהט אויף און הערט אָן אַרומצוגעהן איבער'ן צימער.

ו ו י כ נ ע זעצט זיך איבער אויף זיין שטול. צו בייליען מיט אַ האַלבען קול. וואָס איז ער עפּיס אזא צוקראָכענער?

ב י י ל י ע. וואָס איז ער אזא צוקראָכענער, דער משגענער!

ו ו י כ נ ע. ער איז דאָך עפּיס גאָר אַ מטושטשער!

ב י י ל י ע. א משגענער ווי זיין טאַטע. אז עס שפּאַרט איהם עפּיס אָן, ווערט ער מטושטש און מבולבל און ווייס נישט אויף וואָסער וועלט ער איז. יעמאָלט מאָג ברענען און ציטערן און ער וועט גאָר נישט הערען.

ו ו י כ נ ע קוקט נאָך דעם אַרומגעהענדען אייזיק. איין עבירה די שטיפעל, אייזיק.

ב י י ל י ע. איהם אַרט טאַקי א סך.

א י י ז י ק, איין געדאַנקען. די שטיפעל זיינען מעהר נישט ווערט.

וויכנע. און אז מען טראַכט שוין אויס מאַשינעס, דאַרף מען דאָך אַלץ זיין אַ מענש. צו בייליען. דעם באַנקיר מאַגידסאָנס זוהן טראַכט אויך אויס מאַשינעס. ער איז איין אינזשעניער, האָט זיך געלערנט אין מאָסקווע, און אַלע פּראָפּעסאָרען האָבען געזאָגט, אַז דער מענש איז... אַה! ער האָט אויף זיך אַ מורא׳דיגען קאָפּף. און זיינע מאַשינעס, וואָס ער טראַכט אויס, זאָגט מען, זיינען... פּשוט צו משגע ווערען. און ער איז געזונד און פעט, און זיין רויטקייט אין די באַקען איז אויף אַלע מיינע גוטע פריינד געזאָגט געוואָרען. מילך און בלוט. און זיינע מאַשינעס זיינען מסתמא אַ ביסעל בעסערע אויך, הע! צעהנדליגע טויזענדער בעקומט ער פאַר זיי...

ביילע. וואָס איז פראַן וואָס צו רעדען, וואָס? אַ מענש האָט געשטודירט.

וויכנע. ניין, איך זאָג עס אַקעגען דעם, אז אַט טראַכט אַ מענש אויך אויס מאַשינעס און איז נישט מטושטש און איז נישט מבולבל און איז אַ מענש מיט אַלעמען צוגלייך.

ביילע. געפונען וועגען וועמען צו רעדען. אין אייזיק׳ס זייט. ער איז אויך מיר אַ מענש.

וויכנע בעטראַכט די אַרבייט אויפ׳ן טיש. וועט ער כאָטש קריגען פאַר דאָס אַ גוטע מטבע?

ביילע. אַ גוטע! ער וועט קריגען אַ גוטע מטבע! ער וועט עס אַריינטראָגען צו גאָלדינ׳קען און וועט נעמען, וואָס יענער וועט געבען.

וויכנע צו אייזיק׳ען. זייט איהר דאָך, זאָלט איהר מיר מוחל זיין, גאָר קיין מענש נישט.

אייזיק געהט אום און זאָגט גאָר נישט.

וויכנע צו בייליען. איז ער דאָך גאָר קיין מענש נישט. ווי קאָן מען דאָס אַזוי זיין? גאָלדין גיט אַ שלעכטען מקח, טראָגט מען אַריין די מאַשינע צו באַשקעוויטשען אָדער לעווינען.

ביילע. הערט, דאָס האָבען מיר אַלע דאָך מיט איהם

ג'ע'טענ'עט: „טראָג עס אַריין און טראָג עס אַריין צו באַשקעווי־טשען אָדער צו לעווינען. וואָס דוקא האָט דיר אָנגעשפּאַרט גאָל־דינקען?" און ער — ניין. ער מוז זיי האָבען נעבען זיך. ער אַרבייט ביי גאָלדינ'ען, מוזען זיינע מאַשינעס דאָרטין אויף זיין. ער קאָן זיך מיט זיי נישט צושיידען.

איי זי ק בלייבט שטעהן און לעגט ארויף די רעכטע האַנד אויף די שטערן. באַלד געהט ער צו אויף גיך צום טיש, שאַרט דאָרט אריבער אַלע רעדלעך און קלעצלעך אויף די לינקע זייט, זעטצט זיך און העבט אָן צו ארבייטען. — וויכנע און ביילע בעגלייטען איהם מיט די אויגען.

וויכנע. אָט אזוי אָ, זייט אַ מענש, זעטצט זיך אנידער און ענדיגט אייער אַרבייט און זעהט בעקומען פאר איהר א גוטע מטבע. די מאַשינקע מאָג כאָטש אַוועקפאַהרען אונטער די הרי חושך. דאָס געלד וועט אייך צוניטץ קומען, נישט קשה. וועט מיר אָבצאָלען, וואָס מיר קומט — איהר ווייסט, אז איהר שטעהט שוין ביי מיר אין זעקס רובעל?

ביילע מיט שרעק. אין זעקס רובעל?!

וויכנע. יאָ, יאָ, אין זעקס רובעל. וואָס דען האָט איהר געמיינט? מאָנטאג פאר אַכטטאָגען, גערדיינקט איהר, איז געוועזען פיער רובעל און זיעבציג קאָפּיקעס, גערדיינקט איהר?

ביילע. איז שוין זעקס רובעל?!

וויכנע. וואָס דען האָט איהר געמיינט? און איך האָב אייך טאַקי געוואָלט זאָגען, אז איך וואָלט טאַקי וועלען זעהן פון אייך א פּאָר רובעל. און טאַקי גאָר אין גיכען. ווארום באַלד וועט שוין זיין זיעבען רובעל און אכט רובעל... וויכנע איז אפילו א גוטע און גיט, אָבער באַלד וועט זיך ביי וויכנען אויך אויסנעמען. איך האָב נאָך קיין קלויסטערס נישט אויסגע'גנב'עט. צו אייזיקען. ווען איך וואָלט אויסגעטראַכט מאַשינקעס, וואָלט איך אפשר אויס־געטראַכט א געלד־מאַשינקע, אָבער אזוי...

ביילע קוקט זיך איין אין אייזיק'ען, וועלכער אַרבייט זעהר פלייסיג און הערט דאַכט זיך גאָרנישט. זעהט איהר דאָך, אָט זיטצט ער, אָ, און וואָלט ער כאָטש געהערט.

ו ו י כ נ ע. ער הערט, נישט קשה. קלאַפּט אייזיק׳ען איבער׳ן אַקסעל. איז אַרבייט טאַקי, מאַכט אויף אַ גוטע מאַשינע, בעקומט פאַר איהר אַ סך געלד און צאָלט אייך טאַקי מיט מיר פאַרנאַנדער. שטעהט אויף. נאַ, און איך וועל שוין יעטצט געהן. שוין אַ צייט, אַז איך בין אַוועק פון קראַם. דאָ אַ ביסעל זיטצען און דאָ אַ ביסעל זיטצען און אַזוי פערפליהט די צייט. נאַ, אַ גוטען טאָג אייך!

ב י י ל י ע. אַ גוט יאָהר אייך, וויכנעטשקע!

ו ו י כ נ ע טרייסלענדיג אייזיקען. אַ גוטען טאָג אייך, אייזיק. ענטפערט אָב, אַז מען זאָגט אייך אַ גוטען טאָג.

א י י ז י ק. אַ גוטען טאָג אייך, וויכנע, אַ גוטען טאָג!

ו ו י כ נ ע. נאַ, אַ גוטען טאָג. געהט אַרויס.

שווייגען.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען. שוין זעקס רובעל. — באַלד וועט זי אויפהערען. עס איז אַ גוטסקייט פון איהר, אַז זי האָט אָנגעגעבען אויף אַזוי פיעל. — וויינענדיגער. און די שטעל אויך נאָך אָנוועריען. צואווינט זיך.

שווייגען.

א י י ז י ק אַרבייט נערוועז.

ב י י ל י ע ווערט שטילער און שטילער.

ג י ש י נ ק ע לויפט אריין. מאַמע, איך וויל עסען.

ב י י ל י ע טריקענט זיך די אויגען.

ג י ש י נ ק ע העבט זי אָן צו ציהען פאַר דאָס קליידעל. איך וויל עסען. גיב מיר עפּיס עסען.

ב י י ל י ע, אַ שטוים טוענדיג זי פון זיך. אַוועק פון מיר!

ג י ש י נ ק ע דערשראָקען. איך וויל עסען.

ב י י ל י ע. נאַ, געה, אונטערן אַלמער שטעהט דער טעלער מיט׳ן מישיאַק, נעם און עס דאָס אויף, וועל איך כאָטש פון דיר פּטור ווערען.

ג י ש י נ ק ע. איך וויל קיין מישיאַק נישט. איך וויל עסען. מישיאַק איז פאַר מייז. גיב מיר עפּעס. איך וויל אַ שטיקעל ברויט. שלעפּט ווייטער בייליען פאַר דאָס קלייד.

ב י י ל י ע. זאָלסט אָוועקגעהן פון מיר, הערסטו! גיט זי אַ שטויס.

ג י ש י נ ק ע פאַלט און צוואווײנט זיך שטאַרק.

א י י ז י ק לעגט אַוועק די אַרבייט, בלייך, אויפגערעגט, וואַרפט אַ בייזען בליק אויף ביילי׳ען, שטעהט אויף, געהט צום שראַנק, נעמט אַרויס דאָס ברויט, שניידט אָב אַ שטיקעלע און גיט גישינקען. נאַ, גי־שינקע, און וויין נישט, באַלד וועלען מיר עסען וואַרמעס. שטעה אויף און וויין נישט. ער העבט זי אויף און געהט צוריק אויף זיין אָרט. ער האַלט אַ ווײלע דאָס געזיכט אין ביידע הענד און דאַן נעמט ער זיך ווידער צו דער אַרבייט.

ג י ש י נ ק ע, אין איין האַנד דאָס ברויט, די אַנדערע אין קע־פעל, געהט צו צו אייזיקען, שפּאַרט זיך אָן אָן זיין קני און עסט שלוכ־צענדיג.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען, דעם קאָפּ אויסגעדרעהט צו דער וואַנד. זי וועט זיך נאָך אָנוויינען, אז זי וועט באַלד גאָר נישט האָבען וואָס צו עסען. אָי, מיין לעבען, מיין לעבען! ברעכט אויס אין אַ יאמער.

א י י ז י ק אַרבייט צוערשט זעהר נערוועז, דאַן לעגט ער אַוועק זיין אַרבייט מיט אַ שטאַרקען קלאַפּ און שפּאַרט זיך אָן אָן ווענטעל פון זיין שטול, קוקענדיג פאַר זיך אין די ווייטעניס, מיד און אָבגעמאַטערט, די הענד אַריינגערוקט אין די הויזענקעשענעס.

ב י י ל י ע האַלט איין דאָס וויינען און טריקענט זיך די אויגען.

ג י ש י נ ק ע וויינט שוין נישט מעהר און עסט רוהיג איהר ברויט.

שווייגען.

ג י ש י נ ק ע. וועלען מיר באַלד עסען וואַרמעס?

א י י ז י ק שווייגט.

ג י ש י נ ק ע. טאַטע, וועלען מיר באַלד עסען וואַרמעס?

א י י ז י ק זעצט זיך אויף. יא, גישינקע, יא. העבט וויע־דער אָן צו אַרבייטען.

שווייגען.

ג י ש י נ ק ע. טאטע, מאכסט א מאשינקע? — —א גוטע מאשינקע מאכסטו? — — וועלען זיך די רעדעלעך דרעהען? — — וועסט מיר בעווייזען די מאשינקע? נעמט דאָס לאַנגע שטעקעל מיט די לעכעלעך. וואָס איז דאָס, טאטע?

א י י ז י ק. לאָז ליעגען, טשעפּע נישט.

ג י ש י נ ק ע. דאָס איז אויך אַ מאשינקע? עסט איהר ברויט.

שווייגען.

ג י ש י נ ק ע. וועלען מיר באַלד עסען וואַרמעס?

א י י ז י ק. יא, גישינקע, יא. שטעה נור רוהיג.

ב י י ל י ע, בייז. געה אוועק פון איהם! וואָס האָסטו דיך אוועקגעשטעלט דורען אַ קאָפּ?

ג י ש י נ ק ע בלייבט אַ ווײַלע שטעהן אַנגערוקטערהייט און דאַן געהט זי אָב פון אייזיקען, העבט אויף איהר קוקלע, זעצט זיך צו נעבען אייזיקען אויף דער ערד, שפּיעלט זיך און רעדט דערביי צו: באַלד וואַרמעס עסען... דיר אויך געבען... שטיל זיין... באַלד העבט זי זיך אויף און געהט אַרויס.

שווייגען.

צ י פּ ע בעווייזט זיך אין איהר טיר, בלייבט שטעהן און רעדט אַריין אין איהר צימער. עס מוז שוין זיין פאַרטיג. איך האָב דאָך מעהר קיין צייט נישט. געהט צום אויוועו, עפענט איהם אויף און וויל אַרייגרוקען אַ ווילקע. זעה, ווער האָט זיך שוין אַ קער געטאָן? וואַרפט אַ גיפטיגען בליק אין בייליעס זייט. וואָס זאָגט מען דערצו? דאָס איז דאָך... עוסקט זיך אין אויוועו. אָבדאַרען זאָלען יענעם די הענד, רבונו של עולם! דאָס איז דאָך אַ מין רשעות, וואָס פערלויפט זיך נישט. נעמען און לכתחילה אַרויסרוקען מיין טעפּעל נאָר פון פאָרנט. יעצט געה נעם עס. איך דאַרף שוין אוועקגעהן און דאָס פלייש האָט נאָך נישט אָנגעהויבען צו קאָכען. שטעלט אַוועק די ווילקע. איך וואָלט מעהר נישט וועלען וויסען, וועמעס מלאכה דאָס איז.

ב י י ל י ע, מיט כעס. און ווי נעמט מען עס און מע רוקט

פאַרנאַנדער אַלע טעפּלעך און רוקט אַריין אייער טעפּעל אין רעכ־טען סאַמען זשאַר! ? דעם אַנדערנס טעפּעל דאַרף זיך גאָר ניט קאָכען ? מיר דאַרפען שוין גאָר קיין וואַרמעס נישט עסען ?

צ י פּ ע, מיט שטעכעדיגער איראָניע, שאָקלענדיג מיט'ן קאָפּף. אָי, ביילינקע, ביילינקע! מען דאַרף דאָך האָבען אַ האַרץ פון אַ גזלן...

ג ע ל י ע, אַ מיידעל פון אַ יאָהר פינף און צוואַנציג, אין איין אויפגעשפּיעליעטער ווייסער בלוזע מיט אַ נישט־געענדיגטער זאָק אין די הענד, בעווייזט זיך אין ציפּעס טיר. וואָס איז עפּיס שוין ווייטער ?

צ י פּ ע. מיינסטו, אַז דער וואַרמעס איז שוין פאַרטיג ? וואו, עס העבט זיך גאָר נישט אָן! וואָרום וואו, מיינסטו, איז גע־שטאַנען אונזער טעפּעל ? קום זעה אַ טשיקאַווע. איך עפען אויף דעם אויוון — דאָס טעפּעל שטעהט אויפ'ן רעכטען פּריפּעטשיק...

ב י י ל י ע שטעהט אויף און לעגט אַריין עלינקען אין וויעגעל. עלינקע צושרייט זיך, און זי וויעגט איהם. און איך וועל דאָס אַלע מאָל אַזוי טון. די אַנדערע זיינען אויך מענשען, דאַרפען אויך עסען.

ד אָ ב ע קומט אַריין. וואָס איז שוין עפּיס דאָ מיט די טעפּלעך ?

צ י פּ ע. איהר פערשטעהט, איך דאַרף שוין אַוועקגעהן, קום איך צו צום אויוון, שטעהט מיין טעפּעל...

ב י י ל י ע לויפט צו צו דאָבען. האָט פאַרנאַנדערגערוקט אַלע טעפּלעך, און אַריינגעשטעלט איהר טעפּעל אין רעכטען סאַמען זשאַר... לויפט צוריק צום וויעגעל און וויעגט.

ד אָ ב ע רוקט זיך צו צום אויוון און עפענט איהם אויף. זעה, און מיין טעפּעל שטעהט שוין גאָר נעבען זאַסלינקע! מיין טעפּעל דאַרף זיך שוין גאָרנישט קאָכען.

ב י י ל י ע, אָנווייזענדיג אויף ציפּען. דאָס איז זי יעצט גע־ווען ביים אויוון.

צ י פ ע מיט היץ. זאָל איך אזוי לעבען, ווי איך האָב מיך צו אייער טעפּעל נישט צוגעריהרט...

ב י י ל י ע, אָבגעהענדיג פון וויעגעל, צו דאָבען. וואָלט איהר זעהן, האָט פערנאַנדערגערוקט אַלע טעפּלעך... געהט צוריק צום נישט.

ג ע ל י ע. און ווען זי האָט אריינגעשטעלט דאָס טעפּעל אין זשאַר, איז וואָס? זי מוז דאָך אַוועקגעהן און איהר זייט א היי־מישע. איהר דאַרפט היינט אייזיקען נישט טראָגען עסען. אי־ראָניש. ער זיצט דאָך מיט זיינע מאַשינעס.

ב י י ל י ע, אומגעהענדיג אויפגערעגט נעבען וויעגעל, פעררו־קענדיג דאָס האָר און פערבינדענדיג בעסער דאָס קאָפּטיכעל. די אַנדערע זיינען אויך מענשען, דאַרפען אויך עסען! צו געליען. און זיינע מאַשינעס זיינען נישט אייער קאָפּוועהטאָג, פערשטעהט איהר מיך!

ד אָ ב ע, בעשעפטיגט מיט איהר טעפּעל. איך ווייס מעהר נישט, אז מיין טעפּעל האָט זיך נישט אָנגעהויבען צו קאָכען.

ג ע ל י ע שטעכעדיג. זעה, אקאָרסט, ווי זי איז דאָס אויפ־געבראַכט געוואָרען, מען האָט אָנגעריהרט איהר מאַנס מאַשינעס....

ב י י ל י ע. וועגען מיין מאַנס מאַשינעס דאַרפט איהר נישט רעדען.

ג ע ל י ע. אַי, אַי, אַי...

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע מיט האַנדאַרבייט אין די הענד קומען אַריין פון דער הינטערטיר. הינדע איז אַ מיידעל פון אַ יאָהר איין און צוואַנציג, סאָסיע פון אַ יאָהר זיעבצעהן. הינדע איז קאָקעט פערקעמט. איהר שוואַרצע מיט גרויסע ווייסע פּינטעלעך בלוזע און איהר קלייד זיי־נען שוין היבש אָבגעטראָגען, אָבער געהען צום געזיכט. דער הויכער קראַגען פון דער בלוזע נעמט ענג אַרום איהר האַלז און איז געקנעפּעלט לינקס אויפ'ן אַקסעל. סאָסיע מאַכט נאָך אין אַלץ דער עלטערער שוועס־טער, זי איז נור אַ ביסעל אָבגעלאָזען.

ה י נ ד ע. שאַ, וואָס איז עס פאַר א מין חתונה!

ב י י ל י ע, אַלץ נאָך נישט פאַרטיג ווערענדיג מיט איהרע האָר. זי רעדט אויך וועגען זיינע מאַשינעס!

ד אָ ב ע צו די טעכטער. מיר צאָלען שוין גאָר קיין דירה־געלד נישט. אונזער טעפּעל דאַרף שוין גאָרנישט צוגעשטעלט ווערען.

ב י י ל י ע, אָנווייזענדיג אויף ציפּען, דאָס איז זי אַלץ, אַלץ זי. האָט פערנאַנדערגערוקט אַלע טעפּלעך...

צ י פּ ע. זאָלט איהר אזוי האָבען אייערע הענד...

א ר ק ע ג אָ ל ד י ן בעוויייזט זיך אין דער הינטערטיר. אַ בחור פון אַ יאָהר פינף — זעקס־און־צוואַנציג, אָנגעטאָן מעשה פראַנט, געגאָלט, מיט פערדרעהטע וואָנסעלעך, אין אַ גרויעם געהראָק און העלע קאַמאַשען, דער געלער האַרטער קאפעליוש אויף אַ זייט, אַ שטעהקראַגען מיט אַ בונטער קראַוואַטע, אין וועלכע עס שטעקט אַ דימענטענע שפּילקע; אויף די פינגער פוןביידע הענד רינגען, און אין די הענד אַ גראָבער שטאָק מיט אַ גרויסען הירשענהאָרענעם קאָפּף. ער בלייבט שטעהן אין טיר און רופט אויס: אָ הו, אָ הו, וואָס איז דאָס פאר אַ ירידל׳ל! דאָס געשריי פון די ווייבער לעגט זיך. געליע פערשווינדט צו זיך אין צימער, ציפּע נעמט אַרויס דאָס טעפּעל און געהט אַוועק נאָך געליען. דאָבע שטופּט די טעכטער צו דער טיר, נור זיי מאַכען זיך בעשעפטיגט מיט זייער אַרבייט און בלייבען שטעהן. ביילע נעמט ארויס עלינקען, וועלכער האָט שוין דערגרייכט די זעכסטע נאָטען, זעצט איהם אַוועק אויף די לינקע האַנד און קלאַפּט איהם אָן אין די ווייכע טיילען, דאַן לעגט זי איהם אַוועק אויף די הענד און שאָקעלט איהם, אומגעהענדיג איבער׳ן צי־מער. אייזיק בויגט זיך נאָך מעהר איבער זיין אַרבייט.

א ר ק ע, אַריינטרעטענדיג אין צימער, לוסטיג. עס איז דאָך דאָ גאָר פריילעך!

ה י נ ד ע לאַכט און סאָסיע האַלט איהר אונטער.

ב י י ל י ע. אויף מיינע שונאים געזאָגט געוואָרען אונזער פריילעכקייט! אַז גאָט וויל אימיצען שטראָפען, שמייסט ער איהם מיט אַלע בייטשען... טאָמער האָבען נאָך אונז געפעהלט גוטע שכנים...

א ר ק ע, וועלכער איז דערווייל צוגעגאַנגען צו אייזיק'ען. און ער זיצט און ארבייט און ס'אַרט איהם גאָר נישט. מאַלאַריעץ! ווי שטעהט עס מיט דיין ארבייט?

א י י ז י ק, שוואַך אַרויסרעדענדיג. איך ווייס נאָך נישט.

ב י י ל י ע. דער שד ווייס עס. ע ר ווייס טאַקי אַ סך זאַכען!

ס אָ ס י ע. אַז ער וואָלט נישט וויסען, וואָלט ער דאָך נישט געאַרבייט.

ב י י ל י ע. דער משגענער!

א ר ק ע בויגט זיך איבער איבער'ן טיש. בעוויז נור, וואָס מאַכסטו אזוינס. — דאָס איז פאַר טעמליאַקעס? — העבט אויף אַ רעדעל. וואוהין געהערט דאָס? העבט אויף נאָך אַ טייל און פאַסט צו צום רעדעל. דאָס געהט אַהער? — נו, רב מאָשע, גיב ווערטער.

ה י נ ד ע לאַכט און סאָסיע האַלט אונטער.

א ר ק ע. שטעהסט יעצט שמנה עשרה, טאָרסט נישט רעדען?

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען נאָך מעהר.

ב י י ל י ע. אַנדערע מאָגען רעדען און לאַכען, וויפיעל זיי ווילען, וועט ער זיך דערפון נישט אויסמאַכען. אָט איך זאָל זאָגען אַ וואָרט, וועט ער אויף מיר גלייך אָנפאַלען, ווי אַ משגענער הונט.

א ר ק ע נעמט אַ קיילעכדיג העלצעל און שפּאַרט ערגיץ אין אַ לאָך פון דער מאַשינקע, וועלכע אייזיק האַלט אין דער האַנד.

א י י ז י ק נעמט עס אַרויס פון ארקעס האַנד, לעגט עס אַוועק און טוט זיך זיינס.

א ר ק ע קוקט זיך ווייטער צו צו דער אַרבייט.

ב י י ל י ע. קיינער שטערט איהם נישט, נור איך שטער איהם.

ד אָ ב ע אין טיר צו די טעכטער. וואָס שטעהט איהר דאַ? איהר האָט קיין שטוב נישט? געהט זעצט אייך ביי אייך אין שטוב און זיצט.

ה י נ ד ע. גוט, גוט. ווענדט זיך צו ביילינען, ווייזענדיג איהר איהר אַרבייט. זעהט נור א העמד...

ד אָ ב ע פערשווינדט בורטשענדיג. האָבען זיך אוועקגע־שטעלט....

א ר ק ע. וואַרט, וואַרט... דאָס נעם אהער... ניין, דו מאַכסט שלעכט. אַך, איך זאָג דיר, דאָס נעם אהער... וואָס אַרט דיך, הער מיך, איך זאָג דיר... האַלט אייזיקען מיט דער לינקער האַנד און מיט דער רעכטער נעמט ער די מאַשינקע.

א י י ז י ק מיט איינגעהאַלטענעם כעס און שטאַרק ליידענד. אַך, לאָז צורוה. דו ווייסט נישט, וואָס איך וויל.

א ר ק ע. דו ווייסט נישט, וואָס דו ווילסט, איך פערשטעה שוין גראָד.

א י י ז י ק. ארקע, גנעה, זעה, איך בעט דיך.

א ר ק ע קלאַפּט איהם איבער'ן קאָפּ. ביזט א חמור, האָסט א פערשטאָפּטען קאָפּ. צו די מיידלעך. ווי איך בין א איד, אַז איך פערשטעה שוין די מאַכערייַ בעסער פאַר איהם. ער וואָלט מיך געלאָזען, וואָלט איך עס איהם אויפגעמאַכט אין איינס און צוויי.

ה י נ ד ע קאָקעט. דאָס דוכט זיך אייך נור אזוי.

א ר ק ע, העזה'דיג. ווילט איהר, וועטען מיר, אז איך בע־ווייז אייך נאָך א גרעסערען קונץ.

ה י נ ד ע. דהיינו.

א ר ק ע. צופיעל מענשען אין שטוב.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע ווערען רויט און מאַכען בעשיידענע און בעליידיגטע געזיכטער. הינדע מאַכט מיט'ן מויל און ווענדט זיך צו ביילינען, ווי זי וואָלט איהר עפּיס וועלען זאָגען.

א ר ק ע קוקט אויף די מיידלעך מיט נצחון און קוועלט, בע־מערקט פּיניען און ווענדט זיך צו איהם שקאָצעוואַטע. נו, רב פּיניע, ווער איז געשטאָרבען?

פּ י נ י ע הערט אויף איהם אויף די אויגען און לאָזט זיי גלייך ווידער אַראָב און רעדט אַרויס שנעל. דער הימעל איז געשטאָרבען.

א ר ק ע. און ווער נאָך?

פ י נ י ע שנעל. די ערד איז געשטאָרבען, גאָט איז גע־שטאָרבען....

א ר ק ע. זייט איהר געוועזען ביי זיין לויה?

פ י נ י ע. געוועזען.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען.

א ר ק ע. וואו האָט מען איהם בעגראָבען?

פ י נ י ע. אין טויטען הימעל.

א ר ק ע. און בעשאָטען?

ב י י ל י ע. אייער טאַטע האָט דאָס געדארפט הערען.

א ר ק ע. מיין טאַטע וואָלט דער ערשטער אריינגעוואָרפען עפּיס אין צדקה־פּושקע, אַז גאָט וואָלט געשטאָרבען.

ב י י ל י ע. סיידען אַזוי. צו די מיידלעך העפטיגער. און וואָס „לאַכעט“ איהר? מען מאג דען גאָר אויסהערען אַזעלכע ווערטער? לאַכען!

ה י נ ד ע לאַכט. ניין, ווי דער אַלטער ענטפערט אָב.

ב י י ל י ע בייז. איז וואָס איז פראַן צו לאַכען פון וואָס א משגענער רעדט?

ד אָ ב ע קומט אַריין, אָנגערוקט. האָבען זיך אוועקגעשטעלט און שטעהען. געהט צו צום אויוועז.

ב י י ל י ע. יענער רעדט און זיי לאַכען.

ד אָ ב ע צו די טעכטער. וואָס שטעהט איהר דאָ? איך וועל נעמען די ווילקע, וועל איך אייך...

ה י נ ד ע שאַרף. דו ווילסט דאָך עפּיס טון אין אויוועז, טיק טו, וואָס דו ווילסט.

א ר ק ע. די מאַמע קען געבען מיט דער ווילקע, האַ?

ד אָ ב ע נעמט אַרויס דאָס טעפּעל. נו, קומט עסען, קומט. אין טיר. איך גיס שוין אריין אין טעלער.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע געהען נאָך, אָהן חשק.

א ר ק ע שרייט זיי נאָך. מיט אַ גוטען אפּעטיט!

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע אין טיר, לאַכענדיג. אַ דאַנק! אב.

ב י י ל י ע. האָבען זיך אוועקגעשטעלט די...

א ר ק ע קוקט ווידער אַריין אין אייזיקס אַרבייט. נו, ווען וועט שוין ביי דיר זיין א סוף?

א י י ז י ק דריקט מיט די אַקסלען.

א ר ק ע. וואָס דריקסטו מיט די אַקסלען, וואָס? דער טאַטע האָט מיך געשיקט זאָגען דיר נאָך אַ מאָל, אז ער וועט אַוועקזעצען איין אַנדערן אויף דיין אָרט. ער לאַכט נישט. ער מיינט דאָס ערנסט.

א י י ז י ק דריקט ווייטער מיט די אַקסלען.

ב י י ל י ע. דריקט מיט די אַקסלען, דריקט ער.

א ר ק ע. האָסט ניט וואָס צו דריקען מיט די אַקסלען. היינט אָדער מאָרגען זאָלסטו קומען צו דער אַרבייט. מען דאַרף נישט דיינע מאַשינעס, פערשטעהסטו מיך. און אַז מען וועט דאַרפען, וועט מען אויסקלערען אָהן דיר. זאָלסט קומען אַרבייטען. צו ביילייען. איהר זאָלט זעהן, אז ער זאָל קומען ארבייטען, מען וועט געוויס אַוועקזעצען איין אנדערען.

ב י י ל י ע. איך טענ'ע שוין מיט איהם די גאַנצע דריי טעג.

א ר ק ע העבט זיך אויף אַוועקצוגעהן. איראָניש. די „מאַשינע", אז ער וויל שוין, קאָן ער מאַכען ביי דער נאַכט, מאָג כאָטש די גאַנצע נאַכט זיצען.

צ י פּ ע בעוויייזט זיך אין טיר מיט ביידע קאָשיקעס. זאָלסטו שוין געהן.

ג ע ל י ע בעוויייזט זיך אויך אין טיר מיט דער לינקער זייט, צוקנעפּענדיג אויף זיך אַ בלוזע און וואַרפט אַ בליק אויף ארקען. גוט, גוט, זעהסט דאָך, אז איך טו מיך אָן.

צ י פּ ע שפּרייזט ארום בורטשענדיג. נו, איין עסען איז דאָס געוועזען. אַלץ רוי!

א ר ק ע זעצט זיך ווידער. צו געליען. וואָס זייט איהר עפּיס ענטלאָפען, פריילין?

ג ע ל י ע. איך האָב געוואָלט ענטלויפען, בין איך ענטלאָפען.

א ר ק ע. מיידלעך ביים איך נישט.

ג ע ל י ע. איך האָב פאר בייסען קיין מורא נישט, איך האָב אַליין ציינער. פערשווינדט צו זיך אין צימער.

א ר ק ע קלאפּט אייזיק׳ען מיט׳ן עלענבויגען. דו האָסט דאָך עפּים גאָר נישקשה׳דיגע שכנות. מען דאַרף גאָר אָנהעבען ווערען ביי דיר איין אָפּטער אריינגעהער.

ב י י ל י ע. יענמאָלט וועלען זיי שוין גאָר נישט ארויסגעהן פון אונזער צימער.

א ר ק ע דרעהט זיך די וואָנסעלעד. בין איך ווירקליך טאַקי איין אינטערעסנער קאַוואַליער?

ב י י ל י ע. אָט ביי זיי מאַכט עס א ודאי אוים — אַ גאַנז, איין ענדיג, אבי איין עוף...

א ר ק ע צו אייזיקען. דיין ווייב קאָן גאָר קיין קאָמפּלי־מענטען נישט מאַכען.

ב י י ל י ע שטעכעדיג. איך האָב ליעב צו זאָגען דעם אמת.

ג ע ל י ע אין אַ געלען היטעלע, בלויען קלייד און העלער פּע־לערינע געהט דורך פון איהר צימער, מיט אַ קליינעם פּעקעל אונטערן ארם.

א ר ק ע שטעהט אויף. נו, טאָ זאָלסטו קומען צו דער אַר־בייט. ביזטו מאָרגען אין דער פריה נישטאָ, קאָנסטו זיכער זיין, אַז מיר זעצען איין אַנדערן און מאָגסט שוין גאָר נישט קומען. איילט אַרויס נאָך געליען.

ב י י ל י ע בלייבט שטעהן אין דער הינטערטיר, שטאַרק פּעראינ־טערעסירט, ווי זיי וועלען ביידע צוזאַמען ארויסגעהן.

א ר ק ע עפענט אויף די גאַסטיר און לאָזט אַרויס געליען פּאָר־אויס: ביטע זעהר, אַ דאַמע פּאָראויס.

ה י נ ד ע און סאָסיע קומען ארויס פון זייער צימער.

א ר ק ע נעמט אַראָב דעם הוט און פערבויגט זיך: גוטען טאָג,

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען. גוטען טאָג, גנעדיגער הערר!

ב י י ל י ע דרעהט זיך אַוועק פון דער טיר מיט כעס און עקעל, אויסשפּייענדיג, און שלינגט אַראָב אַ זידעלוואָרט.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע קומען אַריין.

ב י י ל י ע געהט אום און קוקט אפילו אויף זיי נישט.

ה י נ ד ע. דאָס איז דאָך דער יונגער גאָלדין?

ב י י ל י ע ענטפערט נישט און קוקט נישט אויף איהר.

ה י נ ד ע. אַזאַ מין פראַנט איז ער. גאָר נישט ווי זיין טאַטע.

ב י י ל י ע. זיי זיינען ביידע זעהר גוט. אַזאַ יענע וועלט זיי.

ה י נ ד ע. געגאָלט, גערדרעהטע וועגסעלעך.... מאַכט אַ בעווע־גונג מיט ביידע הענד איבער דער אויבערסטער ליפּ, גלייך זי וואָלט זיך פערדרעהט די וואָנצען. די שליאַפּע אויף א זייט. מאַכט אַ בעוועגונג מיט ביידע הענד איבערן קאָפּ, ווי זי וואָלט אָנגעבויגט דעם הוט אויף אַ זייט.

ס אָ ס י ע. גאָר מעשה פריץ.

ה י נ ד ע. מיט רינגען אויף די הענר. האָט איהר געזעהן, וויפיעל רינגען ער טראָגט?

ב י י ל י ע, אונגעדולדיג, בייז. איך האָב אַנדערע דאגות אויפ'ן קאָפּ, ווי צו צוקוקען זיך, וויפיעל פינגערלעך ער טראָגט.

ה י נ ד ע, ווי נישט זי מיינט מען. און וואָס פאר א שטיבע־לעטלעך...

ב י י ל י ע, אויסשרייענדיג. און איהר האָט שוין קיין אַנ־דער קאָפּ־וועהטאָג ניט!

ד אָ ב ע בעווייזט זיך אין דער טיר, צו די טעכטער. וואָס האָט איהר זיך שוין ווידער דאָ אָװעקגעשטעלט? איהר האָט נישט וואָס צו טון?

ב י י ל י ע. האָבען זיך אָװעקגעשטעלט ארומשרייבען, ווי גאָלדינס בן־אָקעל איז אָנגעטאָן. קיין אנדערע דאגות האָבען זיי שוין נישט.

ד אָ ב ע, אַרויסטרייבענדיג די טעכטער. געהט, טוט, וואָס איהר דארפט טון, ווארום איך וועל נעמען א ווילקע...

ב י י ל י ע. ווי זיי דערזעהן אַ פּאָר הויזען, ווערען זיי פער־ברענטע. געהט אום און שיעסט בליקען אויף אייזיקען.

א קורץ שווייגען.

א י י ז י ק קוקט מיט פערצווייפלונג אויף די מאַשינקע אין זיינע הענד, זיפצט. עס געהט נישט און געהט נישט.

ב י י ל י ע בלייבט שטעהן צווישען טיש און בעט און שיעסט אַרויס: נו, וואָס זאָגסטו איצטער? ער וועט נישט זעצען קיין אַנ־דערען?

א י י ז י ק, אין פערצווייפלונג, קוקט מיט לעבלאָזע אויגען אויף זיין אַרבייט.

ב י י ל י ע שאַרפער. איך זאָג דיר, אייזיק, איך וועל שוויי־גען ביז א צייט...

א י י ז י ק פערצווייפעלטער. עס געהט נישט און געהט נישט.

ב י י ל י ע נאָך העפטיגער. איך וועל כאַפּען דיין גאַנצע מאַ־כעריי און וועל דאָס צוברעכען אויף פּיצ־פּיצ־פּיצלעך. איך וועל דאָס אין פייער אריינוואַרפען. איך...

א י י ז י ק ביטער. הם. שאָקעלט פערצווייפעלט מיט'ן קאָפּף.

ב י י ל י ע. איך וועל דיר בעווייזען, אז איך האָב נאָך אויך א שטיקעל דעה. איך וועל דיך נישט לאָזען טון, וואָס דו ווילסט און מיר זאָלען צושטאַרבען פאַר הונגער. אויף גאָר הויכע טענער: דו הערסט, וואָס איך רעד צו דיר, אָדער נישט?! איך וועל...

א י י ז י ק, בלייך, ציטערנדיג אין גאַנצען קערפּער, מיט צו־נויפגעדריקטע ציין, וואַרפט מיט'ן גאַנצען כח די אַרבייט אויף דער ערד, שפּאַרט זיך אָן אָן װענטעל פון שטול, ציעהט אויס די פיס, לאָזט אַריין די הענד אין די קעשענעס און קוקט טופּע אויף דעם ברעג פון טיש.

ב י י ל י ע בלייבט מיט'ן וואָרט אויף די ליפּען און קוקט דער־שראָקען אויף איהם.

פּ י נ י ע קוקט אַ ווײלע אויף די רעדלעך און קלעצלעך, וועלכע זיינען פערפלויגען צו איהם, און העבט אָן לאַנגזאַם אראָבלאָזען זיך צו זיי.

צווייטער אקט.

גאָלדינס ווערקשטאַט. אַ גרויס, ברייט צימער. לינקס צוויי וועב־שטולען, הינטער דעם צווייטען אַ הויכער קאַמין. אין דער רעכטער וואַנד צוויי פענסטער, אונטען מיט נישט־דורכזיכטיגע שויבען. דאָס הינטערסטע פענסטער איז פערשטעלט מיט אַ דריטען וועבשטול. ביים פאָרדערסטען פענסטער שטעהט אַ טיש מיט צוויי שטולען ביי די זייטען. צווישען דעם טיש און דעם וועבשטול שטעהט אייזיקס פּרעס און פּעטלי־צעסמאַשינקע. אין דער הינטערוואַנד די טיר, וועלכע פיהרט רעכטס אין הויף און לינקס אין געשעפט. צווישען דעם קאַמין און דער טיר שטעהט אַ טישעל און אַ שטול צווישען איהם און דעם קאַמין. אין מי־טען צימער, פון פאָרנט, אַ טיש מיט פיער שטולען אַרום איהם. רעכטס פון דער טיר אין ווינקעל שטעהען גרויסע לעדער, אַ פּאָר אַלטע שיי־דען פון שאַשקעס, גרויסע בויגען קאַרדאָן. איבער דער הינטערסטער וואַנד ציעהען זיך פּאָליצעס, אויף וועלכע עס ליעגען אַלערליי קאַרדאָנס, קעסטעלעך, שטיקלעך געוואַנד פון אַלערליי פאַרבען, אַלטע עפּאָלעטען און טרעסען. די פּאָדלאָגע איז שמוציג און בעדעקט מיט שטיקלעך פּאַפּיער, קאַרדאָן, געוואַנד, נאָדלען, גאָלדענע פעדים, פליטערלעך, שטיקלעך גאַלו־נעס א. ז. וו. אויף דעם פאָרנסטען טיש שטעהען פיער געוואַנד־טעצעלעך, אויף וועלכע עס ליגען אָנגעשניטען ווייסע און געלע זילבערנע פעדים און פליטערלעך און עפּאָלעטען, פאַרטיגע און נאָך נישט פאַרטיגע, אויפ׳ן הינטערסטען טיש ליעגען צוגעשניטענע קארדאנס צו טרעסען און רויט און בלוי געוואַנד.

עס איז מיטטאָג־צייט. נעבען טיש אין מיטען צימער מיט׳ן רוקען צו דער טיר זיצט ז על י ג און ענדיגט זיין עסען; פינף־און־צוואַנ־ציג־יעהריג; לאַנגע, נישט פערקעמטע דונקעל־בלאָנדע האָר; אַ גאַנץ קורץ אָבגעשאָרען בערדעל און קליינע וואָנצען; אַ גרוי אויסגענעהט העמד איבער די הויזען, ארומגעבונדען מיט אַ רויטען שנור מיט קוואַסטען. ער ענדיגט

זיין עסען; פאַר איהם שטעהט אַ טעלער מיט לעפעל, גאָפּעל און מעסער. אויפ'ן פּאָרנסטען האַלב־אָפּענעם פענסטער זיצט ס ע נ ד ע ר, קוקט אַרויס אין הויף און פייפט אונטער. פון זעליג'ס עלטער; קאַסטאַניען־פאַרביג, מיט אַ שייטעל פריזירט האָר, ריין געגאָלט, מיט דיקע, פער־דרעהטע רויטליכע וואָנצען; אין פאַרהעמד און קראַגען און קליינער קראוואטע, אין וועסט און רעקעל. צווישען דיביידע וועבשטולען לינקס ליעגט מ י כ ל דער אַלטער, גאַנץ גרוי מיט אַ מישונג פון געלע האָר, אָהן אַ ראָק, אין איין ארבע כנפות איבער'ן העמד, וואָס איז אָפען אויף דער ברוסט. ביים הינטערסטען טיש זיצט י אָ ש ק ע, אַ אינגעל פון אַ יאָהר 14—15, דעם קאָפּף אַוועקגעלעגט אויף דער לינקער האַנד, און דרעהט אום אויפ'ן טיש מיט אַ בלייפען, וועלכע ער האַלט אין דער רעכ־טער האַנד. ער טראָגט גרויסע שטיבעלעטען פון אַ דערוואַקסענעם. — פון געשעפט הערט מען אָפט דאָס קלינגען פון אַ גלעקעל, וואָס איז צו־געשלאָגען צו דער גאַסטיר.

ז ע ל י ג ענדיגט דאָס עסען, שפּאַרט זיך אָן אָן וועגטעל פון שטול, רייניגט זיך די ציין מיט אַ שוועבעלע, בלאָזט פון זיך און ווענדט זיך צו יאָשקען אויף „דייטשמעריש", מאַכענדיג איין ערנסט געזיכט. קעלנער, א פלאשע פּאָרטוויין! — אבער שנעל, איך קאנן נישט ווארטען. אבער, קעלנער!

י אָ ש ק ע, קוים ריהרענדיג זיך. זאַראַז, פּראָשע פּאַנאַ. זוכט אַרויס פון צווישען קאַמין די קעראָסין־פלאַש און ברענגט זי איהם, פויל געהענדיג און שטאַרק קלאַפּענדיג מיט זיינע גרויסע שיך. דאָ האַ־בען זי, שמעקט נור אַביסעל מיט קעראָסין.

ז ע ל י ג מאַכט איין אונצופריעדענע מיענע. מיין הערר, וואָס ערלויבען זי זיך! ווענן זי קיין פּאָרטוויין האבען, דאַ ברענגען זי מיר באָרדאָ אָדער שאטא לאפּפּיק.

י אָ ש ק ע. שאָדע, לאַ־פּפּוי־איק? זאַראַז, פּראָשע פּאַנא, דאָס האָבען מיר פון דעם בעסטען סאָרטע.

ז ע ל י ג. אַבער שנעל!

יאשקע, שווער און קוים בעוועגליך, שלעפּט אַרויס פון הינטער דעם קאַמין אַ פון בוימאויל שמוציגע ביערפלאַש, פון וועלכער דער אוי־

בערסטער טייל איז אָבגעבראָכען. דאָס וועט אייך זעהר געפעלען זיין, פראָשע פאנא.

ז ע ל י ג צושרייט זיך מיט נישט דייטליכע טענער און ענדיגט מיט: לאבוזיע, פסיא קרעוו!

מ י כ ע ל, אויפגעוועקט פון שלאָף. הא, זעליגעל האָט זיך שוין צושפיעלט.

ז ע ל י ג בלייבט זיצען מיט אַ וויכטיגען ערנסטען געזיכט, דרעהט זיך די וואָנצען און קוקט בייז אויף יאָשקען.

י אָ ש ק ע שטעלט צוריק אַוועק די פלאַש און זעצט זיך אויף זיין אָרט, אָננעמענדיג די פריערדיגע פּאָזע.

שווייגען.

ס ע נ ד ע ר פייפט אָב אַ פּאָר מאָל, ווי ער וואָלט עמיצען געגעבען אַ צייכען.

ז ע ל י ג. נאָ, איך זאָל נישט האָבען מיין ווייַן נאָכ'ן עסען! נע, מעהר געה איך שוין אין דעם רעסטאָראַן ניכט עסען! שטויסט דעם טעלער פון זיך. קעלנער, צאהלען!

מ י כ ע ל. א פגירה זאָל ער איינגעמען, דער קאמעדיאַנט, ווי ער לאָזט מיר נישט שלאָפען.

ז ע ל י ג דרעהט זיך זיינע וואָנצען מיט אַ שטרענגער מיענע.

ס ע נ ד ע ר שרייט אַרויס פון פענסטער הויך, אָבער איינגעהאַלטען, מאַכענדיג מיט די הענד. וואו האָט איהר געשטעקט? ערשט אָבגעגעסען? א פנים זיעבען געריכטען?

ז ע ל י ג שפּרינגט אויף. וואָס? די דיקע? שפּרינגט צו צום פענסטער, וואו סענדער זיצט, קוקט אַרויס און העבט אָן צו מאַכען אַלערליי פערבויגונגען. גוטען טאָג, ווי געהט עס? צו סענדערן זי ווערט, דאַכט זיך, פון טאָג צו טאָג דיקער.

ס ע נ ד ע ר. נעכטען זייט איהר נישט געוועזען ביי דראָביטשען אין דער טאנץ־שול? ניין? געוועזען? א סך געטאַנצט?

ז ע ל י ג צו סענדערן. פרעג ביי איהר, וואו איז באַשע. שרייט אַרויס מיט איין איינגעהאַלטענער שטימע. וואו איז באַשע?

באַ־אַ־שע! — די לאַנגע! אין צווייטען צימער? שיקט זי אהער. אהער שיקט זי — אין דעם זעלבען אָטעם שטילער — אין דיין טאַטען אריין! — פערנומען? יעצט פערנומען?

ס ע נ ד ע ר. לאָז, איך וויל זי רופען אויף היינט פאַר נאַכט אין גאָרטען. שרייט. וואָס האָט איהר היינט ביי נאַכט צו טון?

ז ע ל י ג. בעט זי אויף שבת אין גרויסען וואַלד.

ס ע נ ד ע ר שרייט. טאָ קומט אין גאָרטען. אין דער לאַנ־גער אַלעע. אין דער לאַנגער אַלעע! אין דער לאַנגער!

ז ע ל י ג העלפט שרייען. אין דער לאַאַאַנגער — אין דעם זעלבען אָטעם שטילער — אין דיין טאַטען אריין מיט דער מאַמען פערבייסען! הויך. און שבת אין גרויסען וואַלד!

ס ע נ ד ע ר שרייט. ניין, שבת צו דראָביטשען.

ז ע ל י ג שלאָגט איהם. אין דר׳ערד געה, אין וואַלד איז בע־סער. שרייט. אין וואַלד איז בעסער! אמת, בעסער? ניין? צו דראָביטשען? טייטעלט מיט׳ן פינגער. באַשע אויך? אויך? איז גוט. טאָ טאַנצען מיר. העבט אָן צו טראָמפּייטען מיט די לי־פען דעם וואַלצער „די דאנוי וועללען“ און טאַנצט. די האַנד אויפגעהוי־בען און וויגענדיג אין דער לופטען, דעם אונטערקערפּער אַראָבגעצויגען און די פיס אונטערגעבויגען, דרעהט ער זיך איבער׳ן צימער, ביז ער טאַנצט צו צום אַלטען מיכעל און פאַלט אויף איהם אַרויף.

מ י כ ע ל העבט איהם אָן אָבצושטויסען און צו בעאַרבייטען מיט די פיס.

ז ע ל י ג. פאַרדאָן, פאַרדאָן... טפררר! אָי, אָי, אָי.... נישט בריקען זיך, נישט בריקען זיך.

מ י כ ע ל. איך וועל דיר דעם קאָפּ צושפּאַלטען, קאָמעדיאַנט!

ז ע ל י ג אויפשטעהענדיג און אָבשטויבענדיג זיך. ער ברי־קעט זיך דאָך גאָר. לויפט צו צום פענסטער, וואו סענדער האָט עפּיס אָבגערעדט מיט זיין ווייזאָווי אויף די פינגער, און שרייט אַרויס. אָי, איין אַלט פערד האָט מיך ערשט געבריקעט!

מ י כ ע ל מורמעלט. אַ פּגירה אויף איהם.

ז ע ל י ג צו סענדערן. דערוויילע האָסטו דאָ שוין עפּיס אָב־

געמאַכט מיט איהר. העבט אויך אָן צו רעדען אויף שטום־לשון. פון הויף לאָזען זיך הערען אַ סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, הילע, לייוויק, מלכה און טעמע.

ז ע ל י ג. רייסט איבער זיין שטום געשפרעך און ווענדט זיך צו די אַריינקומענדיגע אין דעם אַלטען גאָלדינס קול. וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאר איין אופן? ווי קומט מען אזוי שפעט? נא, אז מען געהט אוועק, ווערט מען גאָר פערפאַלען!

מ י כ ע ל. זעצט זיך אויף. אויף אַ מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

ב ע ר ע, אַ יאָהר 45, מיט אַ גרויסען געלען באָרד, אַ גרויסער, דיקער, פון שנאַפּס קארמעזינפאַרביגער נאָז אויף אַ ברייטען קנאָכיגען פּנים, אין אַ לאַנגען, שוואַרצען, פאַר אַלטקייט גרין געוואָרענעם און צו־ריסענעם ראָק, נעמט אַראָב זיין היטעל פון קאָפּף, טוט אָן איין אַלטע, פערשמאָלצענע, שפּיציגע סאַמעטענע יארמאלקע, וועלכע ער נעמט אַרויס פון בוזים־קעשענע און מאַכט זיך צו טון נעבען דעם וועבשטול רעכטס.

ה י ל י ע, עטוואָס איבער צוואַנציג, מיט אַ נישט ריין געגאָל־טער מאָרדע, קליינע שוואַרצע וואָנצעלעך, דאָס שוואַרצע האָר קורץ אָב־געשאָרען, אין אויבערהעמד און אָהן קראַגען קראַוואַטע, אָנגעטאָן ריין און גאַנץ. זעצט זיך אַרויף אויף יאָשקעס טיש און נעמט זיך צונויפ־דרעהען אַ פּאַפּיראָס.

ל י י ו ו י ק, מיטען די צוואַנציגער, אָהן באָרד און וואָנצען, דער קאָפּף געדיכט בעוואַקסען מיט דונקעלבלאָנדע האָר, גוטמוטיגע אוי־גען, אָנגעטאָן ריין און גאַנץ אין אַ ווייס־גרויען אנצוג, אויבערהעמד, קראגען און האַלזטוך, געהט צו צום פענסטער נעבען סענדערן און קוקט אַרויס.

מ ל כ ה, איין עלטערע מיידעל, קאָקעט אָנגעטאָן מיט איין אָב־שטעהענדיגען קאָרסעט, נעמט אַראָב דעם טעלער פון טיש און שטעלט איהם אַוועק אויף אַ פּאָליצע.

ט ע מ ע, אַ יונג מיידעל, מיט אַ ביסעל פער׳חלום׳טען פּנים, בלייבט שטעהן מיט אַ ברייטען שמייכעל נעבען זעליגען.

ז ע ל י ג, אין זיין נייער ראָליע. אַ נייע הויט ציעהט זיך

גאָר אָן אויף זיי, אז זיי דארפען נישט ארבייטען. די געהען אוועק און ווילען גאָר צוריק נישט קומען, און דער — ווייזט מיטביידע הענד אויף מיכלען — לעגט זיך אוועק פּאָפּען, איז איהם נישט אויפצוואַ־וועקען, וואָלט ער אָבגעפּאָפּט דעם גאנצען טאָג. נאַ, פון היינט אָן און ווייטער איז נישטאָ נישט קיין ווארמעס עסען געהן און נישט קיין שלאָפען.

מ ל כ ה. וועט איהר מסתמא העכערען די שכירות, הערר מייסטער?

ז ע ל י ג. וואָס? וואָס? וואָס נאָך ווערסטו וועלען? שכירות וועל איך אייך העכערן!

ל י י ו ו י ק און ס ע נ ד ע ר לויפען אָב פון פענסטער מיט געלעכטער.

ז ע ל י ג, שטאַרק פעראינטערעסירט, פאַלט אַרויס פון זיין ראָלע. וואָס איז דאָרטין געוועזען? וואָס איז דאָרטין געוועזען? לויפט צו צום פענסטער, זעהט אָבער גאָר נישט און ווענדט זיך ווידער צו די לאַכענדיגע סענדער און לייוויק. איז די אַלטע צוגעגאַנגען צום פענס־טער? — וואָס לאַכט איהר? רעדט! נעמט ווידער אָן גאָלדינס טאָן. און די וואָלטען א גאַנצען טאָג געשטאַנען ביים פענסטער און איבערגעקוקט זיך מיט מיידלעך! א חברה איז עס! נישט ווערט וואָס די ערד טראָגט זיי.

ל י י ו ו י ק, אויפהערענדיג צו לאַכען. פערשטעהסט, די אַלטע איז דורכגעגאַנגען, האָט ער...

מ ל כ ה און ט ע מ ע פון נעבען פענסטער. אייזיק געהט, אייזיק געהט! אַלע איילען צום פענסטער. מיכעל שטעהט אויף פון דער פּאדלאגע. מען שרייט: ברוך הבא, אייזיק! שלום עליכם, אייזיק.... האָסטו די מאַשינע?

ס ע נ ד ע ר. ער געהט דאַכט זיך אָהן א מאַשינע.

ה י ל י ע. ער געהט מיר עפּעס מיט איין אראָבגעלאָזענער נאָז. אַלע שטעלען זיך אוים געגען טיר.

ז ע ל י ג. מיר וועלען איהם מקבל זיין מיט א הורא און מיט א מארש.

א י י ז י ק קומט אַריין, בלייך, טרויריג, ניעדערגעשלאָגען. אַ פרעהליכער „הורראַ!“ בעגריסט איהם.

ז ע ל י ג העבט אָן צו טראָמפּייטען מיט די ליפּען אַ מאַרש מאַ־כענדיג מיט די הענד ווי אַ קאַפּעלמייסטער.

י אָ ש ק ע און ט ע מ ע זינגען אונטער.

א י י ז י ק געהט אַרויס פון דעם רעדעל נאָך טרייעריגער און ניע־דערגעשלאָגענער און געהט צו דעם פאָרנסטען וועבשטול לינקס. קעמפּפט מיט זיך, נישט צו צושרייען זיך.

ב ע ר ע. וואָס איז עס מיט דיר, אייזיק? — וואו איז דיין נייע מאשינע?

א י י ז י ק ענטפערט נישט.

ה י ל י ע. הפּנים, אז מיט דער מאשינע איז עס שוואך.

א י י ז י ק, אַראָבוואַרפענדיג פון זיך דעם קאַפּעלוש, בייז און ביטער. שרייט „הורראַ“, שרייט!

ל י י וו י ק. איז נאָך די מאשינע נישט פארטיג?

ה י ל י ע. איז זי נ אָ ך נישט פארטיג אָדער וועט זי קיינ־מאָל נישט פארטיג ווערען?

ז ע ל י ג. אָדער האָט די פּלונית'טע ארויסגעטריעבען פון שטוב?

ס ע נ ד ע ר. אָדער דו ביזט שוין טראָגעדיג מיט אַ נייער מאשינע?

א י י ז י ק, עוסקענדיג זיך ארום דער שטול, בייז. וואָס זייט איהר צוגעשטאַנען? וואָס איז עס אייער דאגה?

מ י כ ע ל. טאקי, וואָס? וואָס? וואָס?

ז ע ל י ג. שאַ, אונזער אינזשענער איז נישט צו שפּרעכען. ששש, שטיל.... געהט אויף די שפּיץ פינגער, הויך העבענדיג די פּיס.

אַ וועקער קלינגט: צייט צו אַרבייטען. מען צוגעהט זיך צו די פּלעצער. זעליג, הילי, מלכה און טעמע ביים מיטעלטיש: זעליג לינקס, מלכה רעכטס, טעמע נאָך הינטען, הילי נאָך פאָרנט; סענדער און לייוויק נעבען טיש ביים פענסטער: לייוויק נאָך הינטען, סענדער נאָך פאָרנט; יאָשקע ביים הינטערסטען טיש. מיכעל און בערע בלייו־

בען נאָך נעבען אייזיקען, זיי קוקען זיך אין די בערד פערזאָרגט און רע־ז׳ען נישט קיין וואָרט.

א י י ז י ק זעצט זיך צו דער אַרבייט.

מ י כ ע ל קוקט איהם טרויריג אָן. איז גאָר נישט? — וואָס, אַ שווערע מאַשינקע? — דאַרף אַ סך דויערן? אַז ער קריגט נישט קיין ענטפער, זיפצט ער אָב און לאָזט ווידער אַראָב די אויגען אין באָרד.

ב ע ר ע זיפצט אויך אָב. דאַן געהען זייביידע צו זייערע וועב־שטולען; מיכעל נעבען אייזיקס שטול, בערע צום וועבשטול רעכטס.

א ר ק ע בעוויזט זיך אין דער טיר. בעמערקענדיג אייזיקען גיט ער אַ מאַך מיט׳ן קאָפּ ווי: אַהאַ, ער איז דאָ! מאַכט אַ בעוועגונג אַריינצוגעהן אין צימער, דערמאָנט זיך אָבער עפּעס און געהט אַוועק צוריק אין געשעפט.

ז ע ל י ג מיט אַ לוסטיגען זיפץ. אָך, די מאַשינע האָט זיך ניט אויסגעמאַשינקעט.

מ ל כ ה. דערווײַלע דריטהאַלבען טעג נישט געאַרבייט.

ה י ל י ע. זאָל זיך איהם נישט וועלען זיין קיין אויס־טראַכטער.

ל י י ו ו י ק. דאָס איז לייכט צו זאָגען. עס ווילט זיך נישט, עס ליעגט שוין אַזוינס אין דעם מענשען. איך ווייס, אַז איך בין געוועזען אַ קליינער אינגעל, האָט זיך מיר שטאַרק געוואָלט ווערען אַ מאָלער...

ס ע נ ד ע ר. אפשר אַ מיהלער און מאָלען מיט די ציין?

ל י י ו ו י ק. וואו איך פּלעג קריגען אַ שטיקעל פּאַפּיער, פּלעג איך מאָלען: מענשען, סאָלדאַטען, פערד...

ה י ל י ע. זיך הייסט עס.

ל י י ו ו י ק. אין דער היים און אין חדר פּלעגט מען מיך שלאָגען מכות אכזריות דערפאַר, ווייל איך האָב גאָר נישט געטאָן און נור געמאָלט. אַז מען האָט מיך אוועקגעגעבען צו אַ שמוקלער, האָב איך געוויינט.

ס ע נ ד ע ר, וויינענדיג. הו־אום.

ל י י ו ו י ק. און יעצט נאָך, אז איך זעה א מאָל א גוט בילד, ווערט מיר אזוי אומעטיג, עס זיצט עפּעס אין מיר און ציעהט און ציעהט.

ז ע ל י ג. אָי, אין מיר אויך.

ה י ל י ע. אָך!

ל י י ו ו י ק. ניין, און איין אנדערס מאָל, ווען איך ליעג אזוי און טראַכט, וואָלט זיך מיר געוואָלט אזוי מאָלען....

ז ע ל י ג. און איך וואָלט אזוי געוואָלט זיין איין אקטיאָר.

ה י ל י ע. אפשר א קלאאון אין צירק?

ז ע ל י ג. ניין, טאקי איין אקטיאָר. ארויסגעהן אויפ'ן סצענע און רעדען.... ער לעגט אַרויף די לינקע האַנד אויף דער ברוסט, די רעכטע העבט ער אויף אין דער לופטען, פערדרייסט דעם קאָפּ און דעקלאַמירט. „ווי ליעב ביזטו מיר, מיין טייער הארץ!"

ס ע נ ד ע ר. אָך, און מיר אויך.

ז ע ל י ג. „דו, ענגעל..."

ט ע מ ע. מיר ווילט זיך טאקי אויף צו־נ־אמת שפּיעלען אויפ'ן סצענע.

מ ל כ ה. ווי געפעלט אייך די ארטיסטקע?

ה י ל י ע. ווייסט איהר וואָס, פּאָרט אייך ביידע צונויף און מאַכט — אַ טרופּע.

ז ע ל י ג. לאָזט זיך פּלוצלונג אראָב אויף די קני פאַר טעמען

ט ע מ ע דערשרעקט זיך. אָי!

ז ע ל י ג שפּרייט אויס די הענד. קום אין מיינע ארעמס, דו קרוין פון מיין קאָפּ! מען לאַכט.

מ י כ ע ל און ב ע ר ע בעטראַכטען די סצענע מיט קאָפּ־שאָקלען. הינטער דער טיר דערהערען זיך טריט.

ז ע ל י ג שפּרינגט אויף. — מען אַרבייט.

מ י כ ע ל. א חברה איז דאָס א ביסעל.

ב ע ר ע. אין גם אחד צווישען זיי.

מ י כ ע ל. נישט ווערט וואָס די ערד טראָגט זיי.

ב ע ר ע. לאבוזעס, לייראקעס.

א ר ק ע קומט אַריין און גייט גלייך צו צו אייזיקען. נו, וואָס הערט זיך מיט דיין מאַשינע?

ז ע ל י ג. האָט זיך ניט אויסגעמאַשינקעט.

א ר ק ע. וואָס? עס קומט טאַקי גאָר נישט אַרויס? האָסט דו זי דאָ?

י אָ ש ק ע. דער הערר אינזשענער איז נישט צו שפּרעכען.

ב ע ר ע. דו שווייג, דו!

ז ע ל י ג שלעפּט דעם שטול פון אונטער אייזיקען.

א י י ז י ק אויפגעבראַכט. דו, קאָמעדיאַנט, זאָלסט זיצען רוהיג!

א ר ק ע. אָבער איך האָב איהם גלייך געזאָגט, ווי איך האָב נור א קוק געטאָן אויף זיין מאַכערייַ, אז ער האָט נישט וואָס צו זי־צען און רייבען די צייט. איך האָב גלייך בעמערקט, אז עס איז איין עברה זיין טרחה. און אַז איך האָב איהם געוואָלט עפּעס בע־ווייזען....

ל י י ו ו י ק. ווער? איהר האָט איהם שוין עפּיס געוואָלט בעווייזען?

א ר ק ע. אויף מיין עהרענוואָרט, אז ער וואָלט מיך געלאָ־זען, וואָלט איך איהם עס געמאַכט אין איינס און צוויי.

ז ע ל י ג קרעהט אויס. קוקערעקו האָן!

י א ש ק ע. א פּטשיק!

ל י י ו ו י ק. ווי לאַנג זייט איהר דאָס געוואָרען אזא מאַכער?

ס ע נ ד ע ר. ער קאָן עסען, קאָן ער.

א י י ז י ק דרעהט אויס דעם קאָפּף צום צימער. פרעגט ביי איהם... האַקט אָב און רעדט נישט מעהר.

ה י ל י ע. נו, נו, גיב ווערטער.

א ר ק ע זעצט זיך אויפ'ן ברעג טיש נעבען זעליגען. אָבער האָט ער מיידלעך שכנות!... געפינט גאָר קיין ווערטער נישט פאַר ענטציקען און מאַכט מיט דער רעכטער האַנד און מיט'ן קאָפּף.

ס ע נ ד ע ר. אַט יעצט הערט מען פון דיר א לעבעדיג וואָרט.

מ י כ ע ל און ב ע ר ע קוקען זיך איבער, שאָקלען מיט די

קעפּף און זיפצען טיעף אָב. — אין געשעפּט קלינגט דאָס טיר־גלעקעל.

א ר ק ע לויפט אַרויס.

ז ע ל י ג שרייט איהם נאָך. דוקא ביי די אינטערעסאַנ־טעסטע.

ל י י ו ו י ק. אָבער ווי ער איז עס מיט א מאָל געוואָרען א פערשטעהער.

מ ל כ ה. ער קען דאָך א קאַץ איין עק נישט פערבינדען.

ב ע ר ע. דאָס איז פון די בעל גאוה׳ס, וועלכע עס איז גוט צו שלאָגען.

מ י כ ע ל. דער אַלטער אויך אזוי: ער קאָן אויך אַלץ.

מ ל כ ה. נור מיט׳ן מויל.

ל י י ו ו י ק. האָט ער דיר טאַקע געוואָלט עפּעס בעווייזען, אייזיק?

מ ל כ ה. ער איז היינט נישט צו שפּרעכען, דער מאַשינענ־מאַכער.

ז ע ל י ג. ניין.

ל י י ו ו י ק. איך שטעל מיר פאָר, ווי ער האָט איהם דאָר־טען גוט דערעסען.

ב ע ר ע. ער קאָן שוין דערעסען.

ה י ל י ע. מיר דערעסט ער נישט.

ט ע מ ע. דיר זאָל ער נאָך דערעסען.

ה י ל י ע. וואָס ווערסטו רויט?

ט ע מ ע. אז איהר וועט זיך נאָך א מאָל ביידע צו מיר צו־ציעפּען, וועט איהר שוין ביי מיר גוט קריעגען.

ז ע ל י ג נעמט אַרום טעמען. וואָס, מיין טעמינקען ציע־פּעסטו? גלעט איהר איבער דער באַק. טעמינקע, דערצעהל מיר, וואָס האָבען זיי געוואָלט פון דיר.

ט ע מ ע שטויסט איהם אָב. לאָזט אָב, קאָמעדיאַנט.

א ר ק ע קומט אַריין.

מ ל כ ה. נו, אויף גיך וועגען די שכנות.

ה י ל י ע. וואָס ווילט זיך אייך? צו ארקען. איהר ווילט זיך אויך.

א ר ק ע פעררויכערט אַ פּאַפּיראָס; ציהענדיג, זי זאָל זיך גוט פערנאַנדערברענען, געהט ער צו צום מיטעלטיש און זעצט זיך אַרויף אויפ'ן עק נעבען זעליגען. אָבער איך זאָג אייך, עס איז פּאַראַן אויף וואָס צו קוקען. ער וואָהנט פּשוט אין א גן עדן. צו איי־זיקען. ווי הייסט די מיידעל, מיט וועלכער איך בין אוועק?

ז ע ל י ג. מיט איינער איז ער שוין געגאַנגען!

א ר ק ע. אָבער עף־עף! ווי הייסט זי, אייזיק? — וואָס ביזטו משגע, אייזיק? קאָנסט נישט ענטפערן? לאָזט איהם אַראָב אַ שטאַרקען פּאַטש איבער דאָס קני. ענטפער, זאָג איך דיר.

א י י ז י ק אַ צוק טוענדיג מיט'ן קערפּער פּאַר וועהטאָג, מיט קוים איינגעהאַלטענעם כעס. לאָז מיך צו רוה! האָסטו זי געזאָלט פרעגען....

א ר ק ע. ער מאַכט מיר עפּעס צופיעל קוראַזש.

א י י ז י ק. און זיי מיר נישט קיין פּאַני בראַט און פּאַטש מיר נישט איבער'ן קני.

א ר ק ע. צופיעל קוראַזש מאַכט ער מיר עפּעס.

ב ע ר ע און מ י כ ע ל מאַכען מיט די הענד און בעטען איהם שטום, ער זאָל שווייגען.

מ ל כ ה. איך קען דאָך זיינע שכנות. די צוויי שוועסטער, הינדע און סאָסיע — דו קענסט זיי דאָך אויך, טעמע — זיינען גאַנץ שיינינקע. אָבער די אַנדערע, די געליע, געפעלט מיר נישט, א גרויס מויל...

א ר ק ע. זי פערשטעהט טאַקי א סך זאַכען. צו מלכה'ן. איהר זייט א שיינע, ווי?

מ ל כ ה. יענע האָט דאָך זומער־שפּרענקלעך אין געזיכט! וואָס זאָגסטו, טעמע?

ט ע מ ע. זאָל איך אזוי לעבען.

ז ע ל י ג. דאָס האָט ער פערזעהן.

א ר ק ע. אךְ, געה, זיי ווייסעןביידע אַ סךְ וואָס זיי רעדען. אַז איךְ זאָג אייךְ...

מ ל כ ה. אָט הינדע און סאָסיע זיינען טאַקי שיינע מיידלעךְ.

א ר ק ע. אַז איךְ זאָג אייךְ, מען דאַרף ווערען איין אָפּטער אריינגעהער צו איהם.

ז ע ל י ג. מאַךְ אַ באַל...

א ר ק ע. לכבוד דער מאַשינקע, וועלכע ער האָט נישט גע־מאַכט.

מ י כ ע ל בייז. וואָס? וואָס? וואָס? נאַ־א! דריקט מיט די פּלייצעס.

ז ע ל י ג. און פּעררוף אונז אַלעמען.

ב ע ר ע. דו, קאָמעדיאַנט, מאָגסט שוין אויפהערען צו קאַ־לאַטירען.

א ר ק ע. וואָס איךְ דאָס אייךְ פאַר אַ דאגה? אַרבייט! וואָס נעמט איהר זיךְ אָן פאַר אייזיקען?

ב ע ר ע און מ י כ ע ל מאַכען פערצווייפעלט מיט די הענד.

א י י ז י ק איינגעהאַלטען. איךְ בעט קיינעם נישט פאַר מיר זיךְ אָנצונעמען. — עס קלינגעלט אין געשעפט.

א ר ק ע לויפט אַרויס.

שווייגען.

ב ע ר ע. דאָס איז אַ זוהנדעל!

מ י כ ע ל. מ־מ־מ־נאַ־א!

מ ל כ ה לאַכט. איהם געפעלט די געליע! אַ גרויס מויל, זומער־שפּרענקלעךְ, לאַנג און דאַר... אָט די שוועסטער...

ז ע ל י ג. איהם געפעלען דאָךְ אַלע דריי.

ס ע נ ד ע ר. ביי מיר פון מויל אַרויסגענומען.

ה י ל י ע. מיר וועלען זיךְ פערלאָזען אויף אייזיקס מבינות. אייזיק, וואָס זאָגסטו? מיט אונז מאָגסטו דאָךְ רעדען. האַ? ווי? דאָס איז דאָךְ זעהר וויכטיג?

מ י כ ע ל. זאָל אייךְ שוין זיין געזונט, געזונט זאָל אייךְ שוין זיין! ד ע ר אויךְ! אַרקעס קאָמפּאַניאָן!

שווייגען.

זעליג, סענדערע, מלכה, טעמע און יאַשקע זינגען, אַלע בעזונדערע ניגונים.

סענדערע, איבעררייסענדיג דאָס זינגען. אייזיק, דיין פלונית'טע געהט.

מלכה לאָזט זיך צום פענסטער. טאַקי, און זי טראָגט...

זעליג גיט איהר אַ שטאָך מיט אַ נאָדעל און איילט צוריק אויף זיין אָרט.

מלכה שרייט אויס. אי! קוקט זיך אַרום. ווער האָט מיר אַ שטאָך געטאָן, האַ? — — איך זעה שוין, אז דאָס איז זעלינעל. העבט איהם אָן צו שלאָגען.

זעליג אבבארענדיג זיך. וואָס? וואָס? ווער האָט אייך געשטאָכען?

ביילע קומט אַריין. אין די הענד אַ טעפּעל איינגעבונדען אין אַ טיכעל, וואָס איז נאָס פון דעם טעפּעלס אינהאַלט. אויף איהר „גוט מאָרגען", ענטפערט מען איהר: „גוט יאָהר", „גוט מאָרגען", „באָן זשור", „דיען דאָברי".

אייזיק און הילע שווייגען.

ביילע, צוגעהענדיג צו אייזיקען. נאַ, איך האָב דיר געבראַכט דעם וואַרמעס. זאָלסט עסען, זאָלסטו, הערסטו! — ביטער. נעם שוין און עס. — — נאָך ביטערער. הער מיך שוין אויף צו פוילען.

אייזיק שטיל. איך וויל נישט עסען.

ביילע פערצווייפעלט. ווי הייסט, דו ווילסט נישט עסען! פון וואָס ביזטו זאַט, פון וואָס?

טעמע. איז ער גאָר אָוועקגעגאַנגען אָהן וואַרמעס?

ביילע. אָהן וואַרמעס! און אַזוי האָט ער עפּיס געגעסען? איז אויפגעשטאַנען, ווי עס איז נור געוואָרען ליכטיג און גענומען זיך צו זיין אונגליקליכער מאַשינע, האָט ער נאָך גאָר נישט אין זיין מויל געהאַט. צו אייזיקען מיט טרערען. נעם און עס, נעם!

בּ ע ר ע. מאַך דיך נישט נאַריש, אייזיק. נעם און עס. וואָס איז דאָס פאַר איין אופן? פע, ד'לעבען!

ב י י ל י ע וויינט. די גאַנצע דריי טעג אַזוי: נישט גע־שלאָפען און נישט געגעסען און נור געוועזען בעשעפטיגט מיט זיין אונגליקליכער מאַשינע. צו אייזיקען. וועסטו עסען צו נישט?

א י י ז י ק ווי פריער. איך וויל נישט עסען.

ב י י ל י ע. נו, זאָגט איהר שוין אַליין, קאָן מען עס איבערטראָגען? יאמערט. איך קאָן עס שוין נישט איבערטראָגען.

מ ל כ ה. וואָס אַרט אייך, אַז ער עסט נישט. פששש, מיך וואָלט דאָס טאַקי אַ סך אַרען.

ב י י ל י ע. ווי הייסט, אַ מענש עסט נישט אַ גאַנצען טאָג.

ב ע ר ע לעגט אַוועק די אַרבייט, געהט צו צו אייזיקען און נעמט איהם אָן פאַר די האַנד. נו, זיי נישט קיין נאַר, לעג אַוועק די אַר־בייט און וואַש דיך און עס.

אי י י ז י ק. אַך, לאָזט מיך, איך קאָן נישט עסען.

ב ע ר ע. ווי הייסט, דו קאָנסט נישט עסען? וואָס איז דאָס פאַר ווערטער? שיק נאָך אַ שנאַפּס, נעם אַ ביסעל בראַנפען, וועסטו קענען עסען. געה, יאַשקע, ברייננג איהם אַ שנאַפּס.

ב י י ל י ע האַלט איין דאָס וויינען. שיק טאַקי נאָך אַ שנאַפּס.

א י י ז י ק. איך האָב קיין געלד נישט און וויל קיין שנאַפּס נישט.

ב ע ר ע. געלד אויך אַ זאַך. וועט זיך מסתמא ביי וועמען געפינען. רב מיכעל, האָט איהר וואָס?

מ י כ ע ל דריקט מיט די אַקסלען. אַ גראָשען נישט.

ז ע ל י נ קערט אויס די קעשענעס און פייפט; קלאַפּט הילען מיט'ן פוס. דו האָסט דאָך מסתמא?

ה י ל י ע. ביזט ביי מיר געוועזען אין קעשענע?

ל י י וו י ק. איך קאָן דיר לייען, אייזיק. נעמט אַרויס אַ רובעל. איך קאָן דיר לייען דעם גאַנצען רובעל.

ב י י ל י ע נעמט ביי איהם דעם רובעל; צו אייזיקען. וועסטו שיקען נאָך אַ שנאַפּס?

ב ע ר ע. נישטאָ וואָס צו פרעגען. געה, יאָשקע, ברייננ אַ סאָראָקאָוואושקע.

י אָ ש ק ע קוים ריהרענדיג זיך, נעמט דאָס געלד. סמיר־נאָווקע?

ב ע ר ע. סמירנאָווקע, סמירנאָווקע, מאַך עס נור אויף גיך. שטופּט איהם ארויס און רעדט פּערגניגט. אָט אזוי אָ, וועסט נעמען אַ שנאַפּס, וועסט פרעהליכער ווערען און וועסט עסען. זעצט זיך צו דער אַרבייט און רעדט, צופריעדען מיט זיך אַליין. אַ שנאַפּס איז די בעסטע סגולה. ביי מיר איז עס די ערשטע זאַך. דאָס, יענעס, קאָפּ־וועהטאָג, הארצוועהטאָג — אַ שנאַפּס און פארטיג. ווענדט זיך צו אייזיק'ען. און דו זאָלסט טאַקי קיין נאַר נישט זיין און אריינקע־רען די גאַנצע סאראקאוואושקע, ועסטו בעסער עסען.

ב י י ל י ע. שוין פון דריי טעג, אַז ער האָט כמעט ווי גאָר־נישט געגעסען. איך וויים גאָר נישט מיט וואָס ער האָט געלעבט.

מ ל כה. מיט דער מאַשינקע.

ב י י ל י ע. סיידען מעהר נישט ווי מיט דער אונגליקליכער מאַשינקע.

ז ע ל י ג. און וואָס האָט זיך אויסגעלאָזט מיט דער מאַשינ־קע? נישט געמאַכט זי?

ב י י ל י ע. וואו מאַכען! געארבייט און געארבייט, די גאַנצע דריי טעג האָט מען איהם נישט געקאָנט אָברייסען פון טיש און פּלוצלונג כאַפּט ער און גיט זי אַ וואָרף, אז־ז־ז, עה...

ל י י וו י ק שטאַרק פערוואונדערט. הם!

ב י י ל י ע. עס האָבען אין מיר גענומען ציטערן אַלע אברים, הענד און פיס. אַ פערטרייסעלטע בין איך געבליעבען. און ער איז געבליעבען זיטצען מיט אויסגעלופּעטע אויגען...

מ ל כ ה. אַ משגענער.

ל י י וו י ק. נע־־ע, דאָס איז דוקא נישט משוגעת. דאָס איז... דאָס איז...

ב י י ל י ע. וואָס איז עס? לאַכט איראָניש. נישט קיין משוגעת איז עס!

א י י ז י ק. טו מיר א טובה און געה א היים.

ב י י ל י ע וואַרפט אויף איהם אַ בייזען און דערשראָקענעם בליק. ניט קיין משוגעת איז עס!

ב ע ר ע. געהט טאַקי אַ היים, וועט זיין א סך גלייכער. ווינקט איהר, זי זאָל געהן.

מ י כ ע ל ווינקט אויך.

ב י י ל י ע גרייט זיך צו אַוועקצוגעהן, בעליידיגט. איך מעהר נישט מאַך איהם שטענדיג איינג. בייז. זאָלסטו עסען, משוגענער!

ב ע ר ע. ער וועט שוין עסען, געהט אַ היים, וואָס אַרט אייך. וועט נעמען אַ שנאַפּס און וועט עסען.

ב י י ל י ע. און זאָלסט ברייגגען דאָס טעפּעל.

ב ע ר ע. גוט, גוט, וועט שוין ברייגגען.

ב י י ל י ע אין טיר. משוגענער! געהט אַוועק.

מ י כ ע ל. אַ אידענע בלייבט אַ אידענע.

מ ל כ ה. איך האָב נאָך געקענט די ביילע'ן מיט אַכט יאָהר צוריק, אַז זי איז נאָך געווען אַ מיידעל. אָה, איז זי געווען אַ לעבעדיגע זאַך! איצט ווי זי זעהט אַ ביסעל אויס. מען קאָן דאַך אויף איהר נישט אַ קוק טון.

ב ע ר ע. און ווי האָט ער אויסגעזעהן מיט אַכט יאָהר צוריק! אַ משוגענער אַפילו איז ער שטענדיג געווען, אָבער אַזוי איז דאָס געווען...

י אָ ש ק ע קומט אַריין מיט בראַנפען.

ב ע ר ע לעגט אַוועק די אַרבייט, געהט איהם ענטקעגען, נעמט ביי איהם צו דאָס פלעשעל מיט דעם רעסט פון רובעל און ווענדט זיך צו אייזיקען. נאַ, וועסט נעמען אַ ביסעל בראַנפען און וועסט עסען, וועסטו ווערען גאָר אַ נייער מענש, דער אַמאָליגער אייזיק. נעמט אַראָב אַ גלעזעל פון פּאָליצע. טאָמער האָסטו פערגעסען דעם אַמאָליגען אייזיק, וועל איך דיר דערמאָנען. געדענקסט אונטער שטאָדט, אין קאַראַבאַנאָווקע? גיסט אָן דאָס גלעזעל, קוקענדיג מיט תאוה אויף דעם פליסענדיגען געטראַנק. געדענקסטו, ווי דו... נאַ, נעם, נו... נאַ, נעם דאַך. שטעלט אַוועק דאָס פלעשעל, נעמט אייזיקס הוט

און טוט איהם אָן אייזיק'ן אויפ'ן קאָפּף. נאַ, נו, מאַך א ברכה און טרינק. נעמט וויעדער דאָס פלעשעל. נעם דאָך, אייזיק, זיי נישט קיין נאַר. אייזיק, זעה.

מ י כ ע ל. אייזיק, פע! לאָז דיך נישט בעטען. נעם און טרינק און עס. וואָס מאַכסטו דיך נאַריש, וואָס?

ב ע ר ע, אונטערטראָגענדיג דאָס גלעזעל צו אייזיקס ליפּען. טרינק, זאָג איך דיר, פערד!

ז ע ל י ג. אז נישט, טרינקט ער אוים.

א י י ז י ק ווויל אָבקעהרען דעם קאָפּף און פּלוצלונג כאַפּט ער דאָס גלעזעל און קערט עס אין זיך אריין.

ב ע ר ע פערפּאָלגט מיט א תאוה'דיגען קוק יעדע בעוועגונג אייזיק'ס און די בעוועגונג פון דעם שנאַפּס. ער טשמאָקעט מיט די ליפּען, מאַכט אַ קרום געזיכט, ווי ער וואָלט געפיהלט די קיהלקייט און ביטערקייט פון דעם שנאַפּס. אָט אַזוי ביזטו אַ מענש, אָ. אָט אַזוי האָב איך דיך האָלט. נעמט דאָס לעדיגע גלעזעל ביי אייזיקען. און נאָך איינס. העבט אָן אָנגיסען און שמעקט דאָס בראַנפען. און טאַקי גלייך.

א י י ז י ק האַלט איין זיין האַנד. פינסטער. גיט מיר דאָס פלעשעל. נעמט ארויס דאָס פלעשעל פון בערעס האַנד, שטעלט עס צו צו די ליפּען און טרינקט עס אויס אויף איין מאָל.

ב ע ר ע, וועלכער האָט אַרויסגעלאָזען דאָס פלעשעל אָהן חשק, קוקט נאָך יעדע בעוועגונג, אויסציעהענדיג דעם האַלז. ווען אייזיק ווערט פאַרטיג מיט'ן פלעשעל, נעמט ער עס ביי איהם צו און טראָגט איהם אונטער דאָס גלעזעל. און יעצט שוין דאָס ביסעל אין גלעזעל, וועט זיין א פאָלנע מאָס. — ווילסט נישט? נו, טיק יעצט עסען. שטעלט אַוועק דאָס גלעזעל מיט'ן פלעשעל און רוקט צו דאָס טעפּעל מיט'ן ברויט. טיק יעצט עסען.

א י י ז י ק שפּאַרט זיך אָן מיט ביידע הענד אויפ'ן וועבשטול און בעהאַלט דאָס געזיכט אין די הענד.

ב ע ר ע. עסען, עסען, אייזיק. אָבער גלייך. דאָס עסען איז שוין קאַלט...

א י י ז י ק לעגט אַוועק דעם קאָפּף אויף די לינקע האַנד.

ב ע ר ע. נא, וואָס האָסטו דיך אוועקגעלעגט? איך זאָג דאָך דיר, גלייך עסען. ווייל איהם אויפהעבען.

א י י ז י ק שטופּט איהם אַוועק מיט דער פרייער האַנד.

ב ע ר ע בעלײדיגט. נא, פון מיינעטוועגען ליעג. איך הייס דיר עסען, דו ווילסט נישט, טיק טו, וואָס דו ווילסט. נעמט דאָס פּלעשעל, בעטראַכט עס, קוקט תאוה'דיג אויף דאָס ביסעל בראַנפּען אין גלעזעל.

ה י ל י ע. נו, בערע, לחיים!

ב ע ר ע. עס נישט. איך וועל מיך מיט דיר מעהר נישט עוסק'ן. געהט צו צו זיין שטול.

ל י י וו י ק. עס דאָך, אייזיק. דו מוזט דאָך פּערעסען.

ב ע ר ע בעלײדיגט. אזא פערד האָב איך גאָר אויף מיין לעבען נישט געזעהן.

ז ע ל י ג. מיר דוכט, אז ער וועט גאָר איינשלאָפען.

מ י כ ע ל. זאָל ער שלאָפען, דאָס איז דאָס בעסטע.

ב ע ר ע. נע־ע! איך וויים, אז איך נעם אַ ביסעל בראַנ־פּען, בין איך... ווער איך... ציעהט זיך אויף מיר אָן אַ נייע הויט. און ער האָט דאַכט זיך אויך געקאָנט אריינגיסען! נע־ע, איך וויים גאָר נישט, וואָס מיט איהם איז געוואָרען.

ל י י וו י ק צו זעליגען. שלאָפט ער טאקי איין, זעליג?

ז ע ל י ג. דאַכט זיך. טרייסעלט איהם. אייזיק, דו שלאָפסט?

ל י י וו י ק. קאָמעדיאַנט!

ה י ל י ע זינגט. „שלאָף מיין פויגעלע, מאַך־זשע צו דיין אויגעלע..."

מ י כ ע ל. נאַ, אַ חברה!

ט ע מ ע. דאָס עסען וועט דערווייל קאַלט ווערען. שפּרינגט אויף. איך וועל עס אריינטראָגען צו אידע'ן און אריינשטעלען אין אויוועז.

א י י ז י ק זעצט זיך אויף און נעמט ארויס זיין טאַשענטיכעל.

ט ע מ ע מיט שרעק. זעה, ער האָט דאָך געוויינט!

ל י י ו ו י ק, ב ע ר ע, ז ע ל י ג, מ ל כ ה שפרינגען אויף פון זייערע ערטער מיט איין אויסגעשריי: געוויינט! טרעטען צו איהם צו און קוקען אויף איהם מיט שרעק.

מ י כ ע ל דרעהט אוים דעם קאָפּ און זאָגט אַרויס מיט אַ טאָן פון ביטערקייט, אונצופרידענהייט און עקעל: געוויינט.

ה י ל י ע און ס ע נ ד ע ר קוקען נייגיעריג פון זייערע ערטער און טוען זייער אַרבייט.

י אָ ש ק ע טרעט אָב פון זיין טיש און קוקט נייגיעריג, מיט דעם קלייפּענזיל אין דער האַנד.

ב ע ר ע. ביזט דאָך עפּעס גאָר קיין מענש נישט. פּע, אויף מיין וואָרט. ווען איך וואָלט געוואוסט, אַז אסור, אויב איך וואָלט דיך צוגערעדט צו טרינקען. ביזט דאָך עפּעס גאָר קיין מענש ניט.

ה י ל י ע. זאָל ער געהן אַ היים און אויסשלאָפען זיך.

ב ע ר ע. געה טאַקי אַ היים און שלאָף דיך אוים. וואָס וויינסטו? פּע, אויף מיין וואָרט, עס איז גאָר אַ בושה און אַ חרפּה. געה פּאָלג מיך אַ היים. ווערסטו הײנט אויך נישט ארבייטען, מילא. זאָל דוכטען, אַז דו זיצסט נאָך איבער דיין מאַשינע. געה, געה, נאַ, און דאָ האָסטו דעם רעסט פון רובעל. נאַ, נעם צו. זעהסט, איך לעג דיר איהם אַריין אין קעשענע. איז עס אַ גאַנצע קעשענע? בעטאַפּט די קעשענע. אַ גאַנצע. נו געה.

א י י ז י ק לאָזט זיך ווידער אַראָב אויף די האַנד. זיין גאַנצער קערפּער טרייסעלט זיך פון דעם שטילען געוויין.

ל י י ו ו י ק. אָבער, אייזיק, ביזט דאָך טאַקי...

ב ע ר ע. אָה, דאָס ערשטע מאָל אויף מיין לעבען מאַכט זיך מיר דאָס צו זעהן.

ה י ל י ע צו סענדערן. זעה נור, טעמע וויינט אויך.

ט ע מ ע טריקענט די אויגען. הילינקע, דו האָסט דאָך אַ גזלניש הארץ.

ל י י ו ו י ק. ציטערנדיג אייזיק׳ן. אָבער אייזיק, אָך, פּע....

א י י ז י ק. לאָזט מיך, לאָזט מיך, איך מוז... איך מוז...

ב ע ר ע, ציעהענדיג אייזיק'ן. וואָס מוזטו, וואָס? מוזט גאָר נישט. געהערט עפּעס ווערטער, ער מוז גאָר וויינען.

א י י ז י ק בייז. לאָזט מיך צו רוה!

ב ע ר ע מאַכט מיט דער האַנד. נא, העב זיך אָן מיט א משגענעם. מען צוגעהט זיך אויף די ערטער.

ל י י וו י ק, טרויריג. הם!

ב ע ר ע. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען...

מ ל כ ה. פע, איך קאָן נישט זעהן, אז א מאנסביל וויינט.

ז ע ל י ג גערירט. נע־ע־ע!

ט ע מ ע נעמט דאָס טעפּעל און געהט מיט איהם אַרויס.

שוויינען.

א י י ז י ק ווערט שטילער און שטילער און בלייבט צולעצט רו־היג ליעגען אויף זיין האַנד. מען קוקט זיך אָפּט אום אויף איהם.

ג אָ ל ד י ן קומט אַריין, געהט אין אייזיק'ס זייט, מאַכט מיט'ן קאָפּ. נא, וואָס ליעגט ער עפּעס?

מ ל כ ה. ער האָט ערשט געוויינט.

ג אָ ל ד י ן. געוויינט? וואָס ער האָט עפּעס געוויינט? וואָס פון זיין מאַשינע האָט זיך גאָר ניט אויסגעלאָזען? וועקט אייזיק'ן. דו, אייזיק, וואָס האָסטו געוויינט? שטעה אויף. דער־זעהט די בראַנפען־פלאַש. ווער האָט עס געטרונקען? דאָס האָט ער געטרונקען?

מ ל כ ה. ער האָט נאָך גאָר נישט געגעסען, האָט מען איהם געהייסען נעמען א ביסעל בראַנפען.

ג אָ ל ד י ן. האָט ער זיך הייסט עס פּשוט אָנגעשכור'ט. טע! צוערשט האָט מען איהם נישט געקאָנט אַרויסטרייבען פון שטוב, ווייל ער האָט זיך געפּאָרקעט איבער אַ שטיקעל מאַשינע און יעצט, אז ער איז שוין געקומען ארבייטען, האָט ער זיך אָנגעזויפען ווי א חזיר און ליעגט.

א י י ז י ק מאַכט אַ נערוועזע בעוועגונג, גיט אַ העב דעם קאָפּ און לעגט איהם גלייך אַוועק צוריק.

ג אָ ל ד י ן. ביזטו שכור, טאָ געה אַ היים און לעג זיך שלאָ־פען. איך דארף דאָ קיין שיכורים נישט. — וואו איז טעמע?

א י י ז י ק העבט זיך לאַנגזאַם אויף. איהר זייט אין כעס, וואָס איך האָב אייך נישט געבראַכט אַ דריטע מאַשינע?

ג אָ ל ד י ן. פערד! איך דארף דיך אויף כפרות מיט דיינע מאַשינעס צוזאַמען. — — וואו איז טעמע, וואו?

מ ל כ ה. דאָ איז געוועזען זיין ווייב און האָט איהם געבראַכט זיין וואַרמעס, האָט טעמע אַרויפגעטראָגען דאָס טעפּעל, עס זאָל ניט קאַלט ווערען, צו אידע'ן.

ג אָ ל ד י ן. מעהר האָט זי שוין נישט וואָס צו טון, ווי מיט זיינע טעפּלעך...

א י י ז י ק. אַז איך וואָלט אייך געבראַכט די מאַשינע, וואָלט איהר נישט אַזוי אין כעס געוועזען.

ט ע מ ע קומט אַריין.

ג אָ ל ד י ן. וואוהין געהסטו אַרום, וואוהין? דו דאַרפסט זיצען און אַרבייטען און ניט עוסק'ן זיך מיט זיינע טעפּלעך. איך האַלט נישט פון זיינעטוועגען קיין משרתים.

א י י ז י ק מיט קוים איינגעהאַלטענעם כעס. איך האָב זי נישט געבעטען.

ט ע מ ע. דאָך אַ ווייַלע נור געדויערט. עס וואָלט דאָך קאַלט געוואָרען דאָס טעפּעל.

ג אָ ל ד י ן. אַ מינוט אויך נישט. ער מעג עסען קאַלטע אָדער גאָר נישט עסען, דאָס איז נישט דיין דאגה. דו דאַרפסט זיצען און אַרבייטען.

א י י ז י ק. אַזוי שטאַרק האָט אייך געאינטערעסירט מיין מאַשינקע?

ג אָ ל ד י ן צושרייט זיך. איך דארף דיך אויף כפרות מיט דיין מאַשינקע, האָב איך דיר שוין איינמאָל געזאָגט, פערשטעהסטו מיך! דו קאָנסט שוין...

א ר ק ע איילט אַריין. וואָס האָסטו זיך דאָ אַזוי צושריען?

ג אָ ל ד י ן. איז געקומען, האָט זיך אָנגע'שכור'ט....

א י י ז י ק אַ קלאַפּ טוענדיג מיט דער האַנד אן וועבשטול. איהר זאָלט מיר אויפהערען מיט דעם „אָנגעשיכור'ט“, פערשטעהט איהר מיך צו נישט!

ג אָ ל ד י ן בלייבט שטעהן מיט איין אָפענעם מויל. אַלע רייסען איבער די אַרבייט.

א ר ק ע. טע, טע, טע, ער איז דאָך טאַקי גאָר שטאַרק אין כעס.

א י י ז י ק. מיר דאַרפט איהר נישט רעדען וועגען אָנשיכור'ן זיך. דאָס רעדט אייער אַרקען.

ג אָ ל ד י ן. דו עזות מחוצף פנים! דו שטיק שייגאַץ!

מ י כ ע ל און ב ע ר ע רינגלען אַרום גאָלדינען.

ל י י װ ו י ק און ז ע ל י ג האַלטען אָב אייזיקען.

מ י כ ע ל. הער אויף, נאָטע, זעהסט דאָך.

ל י י װ ו י ק. בערוהיג דיך, בערוהיג דיך, אייזיק.

א ר ק ע. וועגען מיר דאַרפסטו נישט רעדען!

ב ע ר ע. ארקע, אך, נע־ע...

ל י י װ ו י ק צו אייזיקען. בערוהיג דיך, בערוהיג דיך.

ג אָ ל ד י ן. דו וועסט שוין ביי מיר מעהר נישט אַרבייטען.

א י י ז י ק. איך טראַכט עס שוין. אָבער איהר וועט מיר צוערשט אַוועקגעבען מיין פּרעס מיט מיין פּעטליצעס מאַשינקע.

א ר ק ע שטעלט אָן די האַנד צום אויער. וואָס, וואָס זאָל מען דיר אַוועקגעבען? איך האָב נישט געהערט, חזר איבער נאָך אַ מאָל.

ג אָ ל ד י ן. דיין פּרעס מיט דיין מאַשינקע? פאר דיין פּו עס מיט דיין מאַשינקע האָט מען דיר בעצאָלט גוט געלד.

א י י ז י ק מאַכט אַ בעוועגונג.

ל י י װ ו י ק און ז ע ל י ג האַלטען איהם אָב.

ז ע ל י ג. רוהיג, רוהיג.

ג אָ ל ד י ן. זיינע מאַשינעס זאָל איך איהם אַוועקגעבען! זיינע איז עס. אַז איך האָב דיר בעצאָלט, זיינען זיי מיינע, נישט דיינע.

א ר ק ע. ז יי ן פרעס און ז יי ן מאשינקע! די מורא׳דיגע ערפינדונגען, גרויסע קאפשטיק! האסט בעוויעזען, וואס דו קאנסט. געפארקעט זיך און געפארקעט זיך דריי טעג...

א יי ז י ק. גרויסע קאפשטיק — — דו קאנסט בעסערע?

א ר ק ע. פששש... אבער וואו איז דיין נייע מאשינע?

א יי ז י ק. איך פרעג ביי דיר, דו קאנסט בעסערע?

א ר ק ע. אבער דיין נייע מאשינע וואו איז?

ג א ל ד י ן. וואס רעדסטו מיט איהם? געה, יאשקע, רוף שמערלען. זאג איהם, אז דער שטול איז לעדיג. ער קאן שוין קו־מען זעצען זיך ארבייטען. — אט וועט זיין גענוג צו רעדען.

י א ש ק ע. מאכט לאנגזאמע הכנות.

א יי ז י ק שטעהט אויף, קנעפט זיך צו דעם רעקעל, און הענבט אן לאנגזאם צו געהן צו דער טיר, בעגלייט פון די איהם בערוהיגענדע לייוויק און זעליג. פלוצלונג גיט ער זיך א לאז צו דער פרעס, הענבט זי אויף, ווארפט זיך ארויף אויף די פעטליצעס־מאשינע און טרעט זיי מיט די פיס, אז עס פליהען שפענדלעך און רעדלעך, צורעדענדיג דערביי. יעצט קאן איך געהן, יעצט קאן איך געהן.

ל יי וו י ק, ז ע ל י ג, ב ע ר ע ווילען איהם אבהאלטען.

ג א ל ד י ן. געהט רופט א גאראדאוואי, געהט רופט. ארקע, געה נאך א גאראדאוואי.

א ר ק ע. היליע, געה נאך א גאראדאוואי.

א יי ז י ק טרעט נאך מיט די פיס. יעצט קאן איך געהן. רייסט זיך ארויס פון די הענד און געהט ארויס ווי מעגליך רוהיג.

ג א ל ד י ן און א ר ק ע ווארפען זיך נאך איהם. מען האלט זיי אב.

ג א ל ד י ן. זאל מען געהן נאך א גאראדאוואי, זאל מען געהן.

א יי ז י ק פון הויף. נא דיר! א שטיין פליהט אין פענס־טער מיט גרויסער קראפט, צוברעכט אלע שויבען און טרעפט ארקען אין זייט. פון עולם רייסט זיך ארויס איין „אך!“

א ר ק ע. ער האט מיך גע׳הרג׳עט!

ג א ל ד י ן. א גאראדאוואי!

דריטער אקט.

א י י ז י ק׳ס ו ו א ָ ה נ ו נ ג. שפּעט אין אבענד, אויפ׳ן טיש ברענט אַ קליין לעמפּעל מיט אַ שטאַרק פעררויכערטען גלאָז. אין צימער איז האַלב־דונקעל. עס זעהען זיך נור די שאטענס, די שוואַרצע סילו־עטען פון אַלץ, וואָס געפינט זיך דאָ.

ג י ש י נ ק ע זיצט אין פּאָרנסטען בעט און וויינט מיד. מאַמע, מאַמע.

פּ י נ י ע שטעהט איבער איהר און ברומט אונטער. געשטאָר־בען, געשטאָרבען.

ג י ש י נ ק ע בייז. נישט געשטאָרבען! מ א מ ע נישט געשטאָרבען! דו ביזט געשטאָרבען!

פּ י נ י ע. אַלע געשטאָרבען. טויט.

ג י ש י נ ק ע וויינט שטאַרקער. ניין, נישט געשטאָרבען!

פּ י נ י ע. געשטאָרבען. טויט. דער הימעל. די ערד. און גאָט. און גאָט. בעגראָבען אין טויטען הימעל. בעשאָטען מיט דער טויטער ערד. און אַלץ איז קאַלט און פינסטער. און קאַלט. און פינסטער...

ג י ש י נ ק ע. מאַמע־ע־ע! וואו די מאַמע?

פּ י נ י ע. געשטאָרבען. אַלע געשטאָרבען.

ג י ש י נ ק ע צושרייט זיך אויפ׳ן קול. ניין, נישט געשטאָר־בען! נישט געשטאָרבען! די מאַמע איז נישט געשטאָרבען!....

ג ע ל י ע קומט אַריין פון איהר צימער, און באַלד נאָך איהר ה י נ ד ע פון איהר צימער.ביידע זיינען אָנגעטאָן אין אונטעררעק און איינגעוויקעלט אין גרויסע פאַטשיילעס.

ג ע ל י ע צו פּיניען. וואָס שטעהט איהר און שרעקט זי? געהט אין אייער רוה. צו גישינקען. וויין דאָך נישט, גישינקע. די מאַמע וועט באַלד קומען.

פ י נ י ע געהט לאַנגזאַם אַב און זעצט זיך אויף זיין אָרט. פון ציים צו צייט לאָזט ער אַרוים וויינענדיגע טענער.

ה י נ ד ע. וואָס האָט זי זיך אַזוי צושריען?

ג י ש י נ ק ע וויינט. וואו איז די מאַמע?

ג ע ל י ע. דער אַלטער האָט זיך אַוועקגעשטעלט איבער איהר...

ג י ש י נ ק ע. נישט געשטאָרבען?

ג ע ל י ע. ...און...

ה י נ ד ע צו גישינקען. די מאַמע וועט באַלד קומען.

ג ע ל י ע. זי ווערט צוריסען שרייענדיג.

ה י נ ד ע. עפּעס איז נישט גלאַט מיט אייזיקען. גאָלדין האָט איהם געמוזט איינשפּארען. אָבער וואָס קומט זי נישט?

ג י ש י נ ק ע וויינט. די מאַמע קומט נישט.

ג ע ל י ע. לעג דיך שלאָפען, גישינקע, די מאַמע וועט גלייך קומען. מיר וועלען זיצען לעבען דיר, גוט?

ג י ש י נ ק ע. איך וויל די מאַמען.

ג ע ל י ע, איינלעגענדיג זי און אַוועקזעצענדיג זיך נעבען איהר. אָט אַזוי ליעג, גישינקע, מיר וועלען זיצען לעבען דיר. זעהסט, אָ, הינדע האָט זיך אויך געזעצט. און די מאַמע וועט באַלד קומען.

ה י נ ד ע. שלאָף, גישינקע, שלאָף.

ג י ש י נ ק ע אַ ביסעל רוהיגער. די מאַמע נישט געשטאָרבען.

ג ע ל י ע. וואָס עפּעס די מאַמע געשטאָרבען? די מאַמע איז נישט געשטאָרבען.

ג י ש י נ ק ע. נישט געשטאָרבען?

ג ע ל י ע. ניין, ניין, נאַרעלע. די מאַמע איז נישט געשטאָרבען. שלאָף.

ה י נ ד ע. דער אַלטער מאַכט אַלעמען קראַנק מיט זיין „שטאַרבען".

ג י ש י נ ק ע. דער טאַטע אויך נישט געשטאָרבען?

ג ע ל י ע. שלאָף, שלאָף, גישינקע. קיינער איז נישט געשטאָרבען.

ה י נ ד ע. ווער ווייס, וואָס מיט אייזיקען איז? איהר האָט דאָך געהערט, וואָס עס האָט זיך היינט צו טון אין ווערקשטאַט? ער האָט געוויינט...

ג ע ל י ע. חברה האָט איהם אַ פּריער אָנגעטרונקען.

ג י ש י נ ק ע. ווען וועט קומען די מאַמע?

ג ע ל י ע. וועט באַלד קומען. שלאָף דערווייל.

ה י נ ד ע. ...און האָט צובראָכען זיין פּרעס מיט דער פּעטלי־צעס־מאַשינע.

ס אָ ס י ע קומט אַריין, אין אונטעררעָק און יאקע, די הענד צו־גויפגעלעגט אויף דער ברוסט. עס פריערט זי. נו, וואָס הערט זיך? טרעט צו נעהנטער צום בעט. זעה, דאָס איז גאָר געליע. איך האָב גע־מיינט, אז דו רעדסט דאָ מיט ביילין. איז נאָך ביילע אַלץ נישטאָ?

ג ע ל י ע. נישט ביילע, נישט אייזיק.

ס אָ ס י ע. אַ מאָדנע זאַך.

ג י ש י נ ק ע צו סאָסיען. די מאַמע נישט געשטאָרבען.

ה י נ ד ע. וואָס דאַרטין האָט זיך אַ ביסעל צו טון!

ג י ש י נ ק ע צו סאָסיען. און דער טאַטע אויך נישט גע־שטאָרבען.

ג ע ל י ע. שלאָף, שלאָף. אַז דו וועסט נישט שלאָפען, ווע־לען מיר אַוועקגעהן.

ג י ש י נ ק ע. ניין, נישט אַוועקגעהן.

ג ע ל י ע. טיק שלאָף. קראַצט איהר אין קאָפּ און זינגט שטיל אַ ליעד.

ה י נ ד ע. שרעקליך האָט דאַרטין געמוזט זיין. מיט אַ גרויסען שטיין האָט ער צושלאָגען עטליכע שויבען...

ס אָ ס י ע. דו דערצעהלסט פון אייזיקען?

ג ע ל י ע. דערפאַר רעכען איך, אַז גאָלדינקע האָט איהם גע־ווים איינגעזעצט.

ה י נ ד ע. עס קאָן זעהר זיין. פון גאַס געוויס איהם צו־גענומען.

ס אָ ס י ע טרייסעלט זיך. בררר... ווי דער בן־אָקעל איז עס

פריער אריינגעפאלען אין שטוב מיט'ן גאראדאָוואָי, אריינגעקוקט צו אונז אין צימער...

ג ע ל י ע. און צו אונז אויך.

ה י נ ד ע. עס האָבען מיר געטרייסעלט הענד און פיס.

ג ע ל י ע. איך האָב איהם געוואָלט געבען מיט עפּיס אין קאָפּ...

ה י נ ד ע. א בן'אָקעל!

ג ע ל י ע. א לאבוז עפּיס.

ה י נ ד ע. סאר א מין פּראַנט. געגאָלט, געדרעהטע ווענצעלעך, די שליאפּע אויף א זייט, מיט רינגען אויף די פינגער...

ס אָ ס י ע טרייסלענדיג זיך. און ווי ער איז דאָס אָנגעטאָן!

ג ע ל י ע. אין דער פריה, אז מיר זיינעןביידע ארויס פון שטוב, איז ער צוגעשטאנען צו מיר, וואוהין געה איך און איך זאָל איהם געבען טראָגען דאָס פּעקעל, און וואָס טו איך און ווען שפּאַציר איך...

ה י נ ד ע. איהר האָלט איהם פאר א שיינעם? איך האָלט איהם נישט פאר קיין שיינעם. די אויגען זיינען עפּיס...

ג ע ל י ע. און וואו שפּאציר איך און מיט וועמען שפּאציר איך. און אלץ מיט אזעלכע בעוועגונגען און פערבויגונגען... קרימט איהם נאָך: טע־טע־טע און טע־טע־טע...

ס אָ ס י ע צו הינדען. ווייסט, נאָך וועמען ער זעהט אוים?

ה י נ ד ע טראַכט אַ ביסעל. נאָך וועמען?

ס אָ ס י ע. נאָך קאָפּעליאָוויטש'ען.

ה י נ ד ע. פּאָ, קאפּענע שמערל, עס העבט זיך אפילו נישט יענער איז העכער, האָט בלאָנדע האָר...

ס אָ ס י ע. יא, אָבער עפּיס... די נאָז... די ליפּען...

ה י נ ד ע. אי, געה, דו ווייסט נישט, וואָס דו רעדסט.

ג ע ל י ע. און ביז וויכמאנס טיר — איך בין געגאנגען צו וויכמאנען אָבטראָגען זאָקען — איז ביז וויכמאנס טיר האָט ער מיך בעגלייט. איך האָב מיך פון איהם נישט געקאָנט אָבציעפּען.

ה י נ ד ע. און דערצו איז ער אזא מין גראָבער יונג.

ס אָ ס י ע. פע, רעדט אַזעלכע גראָבע זאַכען.

ג ע ל י ע. מיר האָט ער גראָד קיין גראָבע זאַכען נישט גע־רעדט. ער וואָלט שוין פון מיר געלייזט. אָבער אַלץ אַזעלכע קאָמפּ־לימענטען געמאַכט. קריכט איהם וויעדער נאָך. טע־טע־טע און טע־טע־טע. „דאס פריילײן איז אַזוי קלוג, דאָס פריילײן איז...“ מען קלאַפּט אין גאַסטיר. זיי שפּרינגען אויף.

ה י נ ד ע. מסתמא בייליע.

ס אָ ס י ע גערט אויפעפענען די טיר, טרייסלענדיג זיך. ברררר, ברררר...

ה י נ ד ע. איך וואָלט שוין אַזוי וועלען וו׳כען, וואָס טוט זיך מיט אייזיק׳ן.

ס אָ ס י ע שרייט אויס. אַי!

ז ע ל י ג, אין פּאָרהויז. שאַ, שרעקט זיך נישט. איך בין געקומען זעהן, צו איז אייזיק שוין אין דער היים.

ס אָ ס י ע קומט אַריין, געהענדיג אויף הינטען.

ז ע ל י ג נאָך איהר. ער טראָגט יעצט אַ שוואַרץ רעקעל איבער דעם אויסגענעהטען העמד.

ג ע ל י ע און ה י נ ד ע פערריכטען זייער טואַלעט. אַלע דריי מיידלעך שטעלען זיך צוזאַמענגעדריקט אין אַ קאָקעטער פּאָזע, זו־כענדיג פאַר זייערע שלעכט פערדעקטע גליעדער אַ שיינע שטעלונג.

ז ע ל י ג. איז ער שוין געקומען?

ה י נ ד ע. ניין, ער איז נאָך נישטאָ.

ג ע ל י ע. און בייליע איז נאָך אויך נישט געקומען.

ז ע ל י ג. מסתמא זוכט זי איהם נאָך. איך בין געוועזען ביי עטליכע בעקאַנטע, דורכגעגאַנגען עטליכע גאַסען — מען הערט איהם נישט און מען זעהט איהם נישט.

ג ע ל י ע. דער מענש, אויב מען האָט איהם נישט איינגע־זעצט, האָט זיך געוויס אַ מעשה אָנגעטאָן.

ס אָ ס י ע. דאָ איז געוועזען גאָלדינס בן׳אָקעל מיט אַ גאָ־ראַראָוואָי.

ז ע ל י ג. איך ווייס. און וואָס מיר האָבען איהם אָבגע־האַלטען!

ה י נ ד ע. אריינגעפלויגען... מאַכט נאָך ארקען. „וואו איז ער? ! אייזיק זאָל מיר שוין זיין! איך וועל איהם..."

ס אָ ס י ע. און האָט איהם אומעדום געזוכט.

ז ע ל י ג. ארקעלע האָט געוואָלט מאַכען אַ ביסעל קוראַזש. מאַכט נאָך ארקעס שטימע. „וואו איז ער? ! איך וועל איהם!"...

ס אָ ס י ע, צו די אַנדערע. אוי, טאַקי אַזוי האָט ער געשריען.

ז ע ל י ג. צו איך קען איהם! מאַכט נאָך ארקעס בעוועגינגען:

„וואו איז ער? אייזיק זאָל מיר שוין זיין! איך וועל איהם!..." אַלע לאַכען.

ס אָ ס י ע, צו די אַנדערע. אָבער טאַקי פונקט אַזוי.

ז ע ל י ג. איהר האָט איהם דאָ, דאַכט זיך, היינט אין דער פריה אויך געהאַט?

ג ע ל י ע מאַכט איין איראָנישע בעוועגונג מיט דער האַנד און דריקט צוזאַמען די ליפּען. געהאַט די עהרע.

ז ע ל י ג. און מיט איינער פון אייך איז ער געגאַנגען.

ג ע ל י ע מיט דערזעלבער בעוועגונג און מיט אַ געמאַכטען שטאָלץ. מיט מיר אַליין.

ס אָ ס י ע צו די אַנדערע. אָבער ווי מען ווייס עס אַלין.

ז ע ל י ג. ער האָט שוין געוואָלט ווערען איין אָפּטער אַריינ־געהער ביי אייך.

ה י נ ד ע. נאָך וואָס האָט אונז געפעהלט.

ג ע ל י ע איראָניש. מען דאַרף איהם טאַקי נויטיג האָבען.

ז ע ל י ג. איז ער דען אַ מיאוסער קאַוואַליער?

ג ע ל י ע. אַ שיינהאָץ!

ה י נ ד ע. פּע, עפּיס אַזוינע אויגען.

ז ע ל י ג. ער נעמט דאָך אַזוי אויס ביי מיידלעך.

ג ע ל י ע שאָקעלט מיט'ן קאָפּ און דריקט צוזאַמען די ליפּען. מ־מ־מנא!

ה י נ ד ע. ער? !

ס אָ ס י ע קוקט אויף די אַנדערע און לאַכט פאַר פערוואונ־דערונג.

ג ע ל י ע. ער איז צוגעשטאַנען צו מיר אין גאַס, האָב איך נישט געוואוסט, ווי פּטור צו ווערען פון איהם.

ז ע ל י ג שאָקעלט מיט'ן קאָפּף. אך, ארקע, ארקע, א מפּלה אויף דיר...

ס אָ ס י ע. איך וואָלט שווערען, אז עמיץ טאַפּט די טיר. די טיר ווערט געעפענט.

ז ע ל י ג. יאַ, עמיץ קומט. זיי מאַכען אַ פּאָר שריט צו דער טיר.

ב ע ר ע קומט אַריין. ער זעהט אויס אומעטיג און פערזאָרגט, ווי ער וואָלט זיך געפיהלט שולדיג אין דעם פאָרגעקומענעם.

ז ע ל י ג. גאָר בערע!

ב ע ר ע. זעליג! קוקט זיך אַרום. איז אייזיק שוין גע־קומען?

ז ע ל י ג. נישטאָ נישט אייזיק און נישט זיין ווייב.

ב ע ר ע. זי לויפט מסתמא ארום. און ער איז נישטאָ? ליעגט מסתמא ערגעץ־וואו א שיכור'ער.

ג ע ל י ע. אויב גאָלדין האָט איהם נישט אַרעסטירט.

ב ע ר ע. מיט אַ שעה צוויי צוריק, אַ זייגער ניין, איז ער נאָך געוועזען ביי ריבה שיינין אין שיינק.

ז ע ל י ג. פון וואַנען ווייסט איהר עס?

ב ע ר ע. איך האָב איהם אומעדום געזוכט, בין איך שוין פערגאַנגען צו ריבה שיינין אין שיינק אויך.

ה י נ ד ע. דאָס איז דאָך דאַכט זיך אין עק שטאָדט.

ז ע ל י ג קלאַפּט בערען איבער'ן אַקסעל. אָ, וואו אַ שיינק איז, ווייס ער שוין!

ב ע ר ע. פערד! איך בין אריינגעגאַנגען זעהן, צו איז איי־זיק דאָרטין נישטאָ, פערד! — און ער איז דאָרטין טאַקי געוועזען, איז אָבגעזעסען אַ פּאָר שעה, מיט קיינעם אַ וואָרט נישט גערעדט און געטרונקען. זיי זאָגען, אַז ער איז געזעסען אַזוי אָנגערוקט.

זיי האָבען געמיינט, אז דאָס איז א משוגענער. פון דאָרטין איז ער אוועקגעגאנגען שטארק בעטרונקען. וואוהין, ווייסען זיי נישט.

ז ע ל י ג. מוז מסתמא ליעגען אין א קאנאווע.

ה י נ ד ע קאָקעט. פּ־פּע.

ס אָ ס י ע טרייסעלט זיך. ברררר.

ז ע ל י ג. איז אייך קאלט?

ס אָ ס י ע. אזוי עפּיס... ברררר...

ז ע ל י ג. א יונג מיידעל דארף נישט קאלט זיין.

ה י נ ד ע. פּטור, זי פריערט שטענדיג.

ס אָ ס י ע. איך ווייס נישט, מיר איז עפּיס... ברררר...

ב ע ר ע, וועלכער איז געשטאַנען פערטראַכט מיט די אויגען צו דער פּאָדלאָגע. און ווייטער ווייס איך נישט, וואו צו זוכען. איך בין געוועזען אין נאָך עטליכע שיינקען...

ז ע ל י ג. זעלבסטפערשטענדליך.

ב ע ר ע מיט פערדאַכטונג. טפו, קאָמעדיאנט! די גאַסטיר ווערט געעפענט.

ב י י ל י ע לויפט אַריין. וואָס? ער איז שוין דאָ? בע־מערקט גלייך, אַז אייזיק איז נאָך נישטאָ. נאָך נישטאָ? צוואוויינט זיך. ער האָט זיך א ודאי עפּיס אָנגעטאָן. רבונו של עולם, איין אומגליק איז מיר...

ה י נ ד ע. ניין א זייגער האָט מען איהם נאָך געזעהן ביי ריבה שיינין אין שיינק.

ב ע ר ע. א זייגער ניין איז עס געוועזען. פון דאָרטען איז ער אוועקגעגאנגען א בעטרונקענער. וואוהין, ווייס איך נישט. איך האָב איהם געזוכט.

ז ע ל י ג. איך האָב איהם אויך געזוכט. נור די שטאָדט איז דאָך נישט קליין.

ב י י ל י ע דורך טרערען. איך בין אויסגעוועזען אומעדום. איך האָב געמאכט אַזאַ סקאַנדאַל ביי גאָלדינען. איך האָב מיך געוואָרפען אויף דר'ערד און געשריען מיט בענומענע קולות: איי־זיקען זאָלען זיי מיר אוועקגעבען, זיי זאָלען מיר זאָגען, וואו איז

אייזיק. די אַלטע האָט מיר געשוואָרען מיט טויזענדער שבועות, אַז זיי האָבען איהם נישט אַריינגעזעצט. יאמערט, פערברעכענדיג די הענד. ער האָט זיך געווים עפּיס אָנגעטאָן, ווי לעב איך גאָר אויף דער וועלט!...

געליע. אַך, ניין, ער ליעגט ערגיץ אַ בעטרונקענער.

הינדע. ערגיץ אין אַ קאַנאַווע.

סאָסיע. ברור.

ביילע קלאָגט. שיין איז מיר, גוט איז מיר, דאָס זיך נאָך דערלעבט.

בערע. זיי זאָגען דאָרטין, אַז ער איז געוועזע זעהר שיכור, קוים געהאַלטען זיך אויף די פּיס.

ביילע, ווי פריער. שיין איז מיר, גוט איז מיר... נאָך געליהען אַ רובעל.

בערע. און איך אַליין האָב איהם אַריינגעלעגט דעם רעסט פון רובעל אין קעשענע. איך וואָלט וויסען אַזאַ סוף...

זעליג. וואָלט איהר איהם אַריינגעלעגט צו זיך אין קע־שענע.

בערע בייז. ע, ע, ע, קאָמעדיאַנט! שטענדיג ליעגען איהם נור וויצען אין קאָפּ.

זעליג, הינדע און סאָסיע לאַכען.

ביילע, אַרומלויפענדיג איבער'ן שטוב. אַ פייער זאָל דאָרטין כאַפּען ריבה שייני מיט איהר שיינק צוזאַמען. זאָל אין איין נאַכט פון איהר קיין שריד און פּליט נישט בלייבען. מען זעהט, אַז אַ איד וויל זיך אָנשיכור'ן, פערקויפט מען איהם קיין בראַנפען נישט.

געליע. דעם שיינקער איז אַ ודאי אַ דאגה, ווער עס וויל זיך אָנשיכור'ען.

הינדע. איהם אַרט אַ ודאי — אַ איד, אַ קריסט.

זעליג. אַבי געלד אָדער אַ גוטער משכון. זאָגט, בערע?

בערע בייז. וואָס זאָל איך דיר זאָגען, וואָס?

זעליג, הינדע און סאָסיע לאַכען.

ב י י ל י ע אומלויפענדיג. און וואו זאָל איך איהם זוכען, וואו זאָל איך איהם אָנהעבען צו זוכען? וואו זאָל איך איהם אָנהע־בען צו זוכען? יאמערט. עס איז געקומען, איך זאָל מיר א מעשה אָנטון, רבונו של עולם! די גאַסטיר ווערט געעפענט. מען לאָזט זיך ענטקעגען.

ל י י וו י ק און ס ע נ ד ע ר קומען אַריין.

ל י י וו י ק. נו, ער איז שוין דאָ?

ב י י ל י ע. וואו! זאָל ער אַזוי זיין אויף דער וועלט...

ז ע ל י ג צו סענדערן. ווי קומסטו אהער? האָסט דאָך גע־דארפט זיין...

ל י י וו י ק. פּעטרוש דער סטרוזש האָט מיר געזאָגט, אז היינט ביי טאָג ארום צוויי־דריי א זייגער האָט ער געזעהן א יונגען מאַן אין גרויסען וואלד. יענער איז אומגעלאָפען, געשלאָגען די בוימער מיט די הענד, געריסען פון זיי די קאָרע, געביסען זיי, גע־שלאָגען זיך אָן זיי מיט'ן קאָפּ. ווי ער האָט מיר אָבגעמאָלט, איז עס אייזיק.

ב י י ל י ע כאַפּט זיך פאַר'ן קאָפּף. אָי, ער איז א ודאי משגע געוואָרען. אָי, אָי, אָי.

ל י י וו י ק. האָב איך גערופען סענדערן און מיר זיינען ביידע געגאַנגען אהין, וואו ער האָט מיר אָבגעמאָלט, און האָבען גאָר נישט געפונען.

ס ע נ ד ע ר. איך האָב א פריער געזאָגט, אז עס איז נישטאָ וואָס צו געהן. אין גרויסען וואלד וועט ער אַזוי גיך געפינען א מענ־שען און נאָך ביי דער נאַכט.

ל י י וו י ק. פון דעסטוועגען וואָלט איך נאָך געזוכט, א העלע נאַכט...

ס ע נ ד ע ר. האָסטו געזאָלט בלייבען.

ה י נ ד ע. ניין א זייגער איז ער געוועזען ביי ריבה שייגין אין שיינק.

ב ע ר ע. נו, דאָס איז דאָך טאַקי לעבען גרויסען וואלד.

ב י י ל י ע, וויינענדיג. ער איז נאָך א ודאי צוריק אוועק אין וואלד. ווי זוכט מען איהם? ווי געפינט מען איהם?

ז ע ל י ג. שטארק א בעטרונקענער. בערע דערצעהלט, אז ער האָט זיך קוים געהאלטען אויף די פיס. אזוי שיכור...

ב ע ר ע. א י ך האָב איהם נישט געזעהן. אזוי האָט מען מיר געזאָגט.

ב י י ל י ע. וואו זוכט מען איהם? וואו געפינט מען איהם?

ה י נ ד ע. נאָך אפשר טאקי צוריק אוועק אין גרויסען וואלד.

ב י י ל י ע. האָט זיך אָנגעטרונקען און אָנגעטאָן זיך עפּעס. יאמערט. וואָס טוט מען? וואָס העבט מען אָן צו טון? לאָ'מיר לויפען אין גרויסען וואלד.

ס ע נ ד ע ר. האָ! רעדט ווי א קינד. אין גרויסען וואלד וועט זי זוכען ביי דער נאַכט א מענשען. און אָט געהען מיר דאָך פון דאָרטין.

ל י י ו ו י ק. מיר וואָלטען אלע געהן.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. ווילט איהר אין וואלד?

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע קוקען אויף געליען, וואָס וועט זי זאָגען.

ג ע ל י ע. אך, אבי געהן. איין עברה די טרחה.

ב ע ר ע. טאקי, וואו וועט מען געהן?

ס ע נ ד ע ר. און אָט געהן מיר דאָך פון דאָרטען.

ז ע ל י ג קלאַפּט סענדערן מיט'ן עלענבויגען, מאַכט מיט די אויגען און מיט די ליפּען און שאָקעלט מיט'ן קאָפּף אין זייט פון די מיידלעך.

ס ע נ ד ע ר קרימט זיך. אי!

ב י י ל י ע, ברעכענדיג די הענד. וואָס טוט מען? וואָס העבט מען אָן צו טון? וואָס העבט מען אָן צו טון?

ב ע ר ע. ער וועט זיך אויסשלאָפען ערגעץ און וועט קומען א היים.

ג ע ל י ע. און ווער ווייס, אז ער איז געוועזען אין וואלד?

ל י י ו ו י ק. ווי פעטרוש מאָלט אָב. פון מיטעלען וואוקס, א בלאָנד בערדעל, א שליאפּע אויפ'ן קאָפּ.

ס ע נ ד ע ר. האָסט געהערט די סמנים! ווענינ מענשען זיינען פון מיטעלען וואוקס און טראָגען א שליאפּע אויפ'ן קאָפּ.

ב י י ל י ע, אומלויפענדיג. וואָס טוט מען? וואו זוכט מען איהם? ווי געפינט מען איהם? זעצט זיך אין הינטערסטען בעט און וויינט.

שווייגען.

ס ע נ ד ע ר זאָגט עפּיס לייוויקען, קוקענדיג אויף די מיידלעך.

ל י י ו ו י ק הערט איהם צושטרויט.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. ווי געפעלט איך היינטיגע נאכט?

ג ע ל י ע זיפצט. יאָ, א נאכט.

ה י נ ד ע. אה, א נאכט.

ס אָ ס י ע טרייסעלט זיך. ברדר.

ז ע ל י ג צו לייוויקען און סענדערן. האָט איהר געזעהן א יונגער מיידעל זאָל אזוי קאַלט זיין?

ס ע נ ד ע ר. טאקי א ביטערע רחמנות.

שווייגען.

ב י י ל י ע וויינט שטיל.

ב ע ר ע שטעהט און קראַצט זיך דעם באָרד.

ס ע נ ד ע ר און ז ע ל י ג שטעהען ענטקעגען די מיידלעך, ווילען אָנהעבען אַ געשפּרעך, אויף וואָס די מיידלעך וואַרטען שוין, זו־כענדיג דערוויילע בעסערע פּאָזען פאַר זייערע קערפּער און וואַרפענדיג רחמנות'דיגע בליקען אויף ביילען.

ל י י ו ו י ק קוקט אפילו אויף די מיידלעך, אָבער ער איז צו־שטרויט.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. איך האָב היינט געזאָגט אייזיקען, ער זאָל מאַכען א באַל און פעררופען אונז צו זיך.

ב י י ל י ע. האָט ער געמאַכט א באַל. יאמערט שטאַרקער.

ה י נ ד ע. וואָס איז, פאַר וואָס האָט ער עפּיס געזאָלט מאַ־כען א באַל?

ז ע ל י ג לאַכט און קוקט אויף סענדערן.

ג ע ל י ע פּרעסט איין די ליפּען, שאָקעלט מיט'ן קאָפּף און פּער־דרעהט איהם אָן אַ זייט.

ס ע נ ד ע ר צו זעליגען און לייוויקען, אָנווייזענדיג מיט'ן קאָפּף אויף געליען. זי פּערשטעהט שוין פּאַר וואָס.

ג ע ל י ע ווי פריער. פראַן דאָ וואָס צו פּערשטעהן.

ל י י ו ו י ק. איך טראַכט אַלץ, וואו זוכט מען איהם.

ב ע ר ע. מען האָט יעצט גאָר ניט וואָס צו טון. מען דאַרף אָבוואַרטען ביז מאָרגען אין דער פריה און גאָר, און יעצט דאַרף מען געהט אַ היים.

ב י י ל י ע יאמערט.

שווייגען.

ב ע ר ע. נאַ, איך וועל געהן. אַ גוטע נאַכט אייך. וואָס וועל איך דאָ אויסזיצען? אַ גוטע נאַכט אייך. געהט אַוועק.

ז ע ל י ג צו סענדערן. מיר וועלען אויך געהן?

ס ע נ ד ע ר. וואָס דען וועלען מיר מאַכען?

ז ע ל י ג. און דו, לייוויק?

ל י י ו ו י ק. מען דאַרף געהן. וואָס זאָל מען מאַכען?

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. נאַ, ווי מיר איז נישט אנגענעם....

בערע'ס קול פון גאַס. אייזיק! אייזיק! אַלע לאָזען זיך צו דער טיר. דאָס צימער ווערט לעדיג.

ס אָ ס י ע בלויז בלייבט שטעהן אין טיר און טרייסעלט זיך.

פּ י נ י ע קוקט נייגיעריג נאָך, וואיעט און רעדט אַרויס: וויסט! וויסט! וואיעט ווידער.

א י י ז י ק, געפיהרט פון בערען און לייוויקען, קומט אַריין, בעטרונקען, קוים האַלטענדיג זיך אויף די פיס.

ז ע ל י ג געהט פון הינטען, אונטערשפּרינגענדיג און מאַכענדיג מיט די הענד. ער איז דאָ, ער איז דאָ, ער איז דאָ, ער איז דאָ.

ב ע ר ע אויפגעמונטערט, רעדט פריי און פרעהליך, ווי ער וואָלט אויסגעקויפט זיין זינד. איך געה אַרויף אויף די טרעפּ, זעה איך עמיצער שטעהט אַזוי אָנגעשפּאַרט אָן וואַנד, איין האַנד דאָ, די אַנ־

דערע דאָרט, און קוקט אויף דער לבנה, אזוי אָ. איך טו א קוק: אייזיק!

אייזיק מיט אַ בעטרונקענער און טרויעריגער שטימע. איז וואָס האָט איהר זיך אזוי דערפרייט?

בערע. ווי הייסט, מען זוכט דיך ארום שוין די גאנצע יאכט. שטעהט ער גאָר, פערשטעהט איהר, און קוקט, אזוי אָ...

ביילע. וואו האָסטו דיך ארומגעשלעפט שכור'ערהייט?

אייזיק. דאָרטען בין איך שוין נישטאָ.

בערע. איך טו א קוק... ווער קאָן עס שטעהן, זאָג איך מיר.

ביילע. איך וועל כאפען עפּים, וועל איך דיר צושפּאלטען דעם קאָפּ. מיין שווער הארץ וועל איך אויסגיסען צו דיין קאָפּ, צו דיין לייב און לעבען... מען העבט זי אָן איינצושטילען.

בערע. אָבער, ניין, הע־ע... איך געה נעהנטער צו — רבונו של עולם, ווער קאָן דאָס אזוי שטעהן שפּעט אין אבענד, זאָג איך מיר... געה איך נעהנטער צו — —

ביילע. ער וועט לייען רובעלס און וועט פערטרינקען.

בערע מאַכט איהר מיט כעס, זי זאָל שווייגען.

ביילע זעצט זיך אויף דאָס הינטערסטע בעט, וויינט און רעדט פאַר זיך, פלוכענדיג און שעלטענדיג.

לייוויק צו אייזיקען. ביזטו געוועזען אין גרויסען וואלד?

אייזיק לאָזט זיך פלוצלונג אַראָב אויפ'ן שטול נעבען דער קאָמאָד און צו־וויינט זיך.

זעליג צו די מיידלעך. ער האָט שוין היינט געוויינט אין ווערקשטאַט אויך.

ביילע. זאָל ער וויינען נאָך זיין קאָפּ, נאָך זיינע יאָהרען און טעג. די מאַשינקע איז ביי איהם טייערער ווי דאָס ווייב און די קינדער.

ציפּע, אַ פערשלאָפענע, בעווייזט זיך אין דער טיר פון איהר צימער. וואָס איז? וואָס איז? וואָס איז?

געליע אײלט צו איהר. גאָר נישט, גאָר נישט.

צ י פ ע. איז ער שוין געקומען? דאָס ווייַנט ער אַזוי? וואָס ווייַנט ער?

ג ע ל י ע שטופּט זי צוריק אין צימער. גאָר נישט, גאָר נישט. וועסט מאָרגען וויסען, געה שלאָפען.

צ י פ ע. וואָס געהסטו נישט שלאָפען? עס מוז שוין זיין שפּעט.

ג ע ל י ע. געה, איך געה באַלד.

צ י פ ע. וואָס איז גס דאָ פּאָר׳ איין עולם? אַ חתונה׳יאַ גאַנצע.

ג ע ל י ע שוין שטאַרק אונגעדולדיג. זעה, וואָס האָסטו זיך אוועקגעשטעלט דאָ קראַצען! שטופּט זי אַריין אין צימער און פערמאַכט די טיר.

צ י פ ע הינטער דער טיר. וואָס שטופּסטו מיך, וואָס?

ג ע ל י ע קערט זיך צוריק אום אויף איהר אָרט, בעגלייט פון סענדער׳ס און זעליג׳ס שמייכלענדיגע בליקען.

א י י ז י ק, אויפהעבענדיג די הענד איבער׳ן קאָפּ. מיר איז שווער, מיר איז שווער, מיר איז שווער...

ב י י ל י ע. איהם איז שווער! שווער זאָל איהם זיין צו לעבען. האָט זיך אָנגעשיכור׳ט...

א י י ז י ק. לייוויק, מיר איז שווער, מיר איז שווע־ע־ר! רייבט זיך די ברוסט.

ל י י ו ו י ק. דו ביזט דאָך עפּיס גאָר אַ קינד, אייזיק.

ב ע ר ע. אויף מיין לעבען האָב איך גאָר אַזאַ מענשען נישט געזעהן.

א י י ז י ק. לייוויק, מיר איז שווער.

ל י י ו ו י ק. וואָס שווער, וואָס? אַי, געה.

ס ע נ ד ע ר. מאַך דיך נישט נאַריש און לעג דיך שלאָפען.

ס אָ ס י ע, טרייסלענדיג זיך. טאַקי, דאָס איז די בעסטע זאַך.

א י י ז י ק. מיר איז שווער, לייוויק. — דו פערשטעהסט מיך אויך נישט.

ל י י ו ו י ק. איך פערשטעה דיך גאַנץ גוט.

ב י י ל י ע. איהם דארף מען גאָר בעזונדערס פערשטעהן.

א י י ז י ק. מיר איז שווע־ע־ר, לייוויק! — — איך בין געוועזען אין גרויסען וואלד, איך בין דאָרטען געוועזען...

ל י י וו י ק. פעטרוש דער סטרוזש האָט מיר געזאָגט, אז ער האָט דיך דאָרטין געזעהן. מיר זוכען דיך דאָך שוין א גאנצע נאכט.

ב י י ל י ע. געדאַרפט איהם נויטיג זוכען, דעם שיכור.

ב ע ר ע מאַכט מיט דער האַנד, זי זאָל שווייגען. נא, און איך געה יעצט א היים. שוין צייט צו שלאָפען. נא, ווער געהט? קיינער געהט נישט? געה איך אליין. א גוטע נאכט. איך זאָג אייך, איהר זאָלט זיך צוגעהן און לאָזען איהם לעגען זיך שלאָפען. דאָס איז די בעסטע זאַך. נא, א גוטע נאכט. געהט אַוועק.

ל י י וו י ק. איך וועל שוין אויך געהן. טו דיך אויס, אייזיק, און לעג דיך שלאָפען.

א י י ז י ק האַלט לייוויק'ס האַנד. מיר איז שווער, מיר איז שווער.

ל י י וו י ק קוקט אויף די אַנדערע און דריקט מיט די אַקסלען.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. עס ווילט זיך גאָר נישט שלאָפען. איך וואָלט גאָר אומגעגאנגען יעצט שפּאַציערען. א שיינע נאכט. ווער וויל?

ג ע ל י ע. ניין, איך וועל בעסער געהן שלאָפען. א גוטע נאכט אייך. לויפט צו זיך אין צימער.

ז ע ל י ג און ס ע נ ד ע ר מיט פערבויגונגען. א גוטע נאכט, פריילין!

ז ע ל י ג. זאָל איך מיך אייך חלום'ען. צו הינדען און סאָסיען. נו, און איהר?

ס אָ ס י ע קוקט אויף הינדען, וואָס וועט זי ענטפערן.

ה י נ ד ע צו סאָסיען. דו ווילסט?

ס אָ ס י ע. עפּיס שוין צו שפּעט.

ה י נ ד ע. נא, ווען מיר אויך געהן שלאָפען. א גוטע נאכט.

ס ע נ ד ע ר. מיר געהען אויך.

ז ע ל י ג. דו בלייבסט, לייוויק?

ל י י וו י ק צייגט מיט דער האַנד, אַז אייזיק לאָזט איהם נישט, און דריקט מיט די אַקסלען.

ס ע נ ד ע ר, ז ע ל י ג, ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע געהען ארויס. זיי בלייבען אין פאָרהויז, שושקען זיך און לאַכען.

ב י י ל י ע שטעהט אויף פון איהר אָרט און געהט צו צום פאָרנסטען בעט, צורוקענדיג אַהין דאָס וויעגעלע; זי דרעהט איין א ביסעל די לאָמפּ, טוט אויס די שיך, רוקט צו גישינקען צו דער וואַנד, לעגט זיך אַריין אין בעט און דעקט זיך איבער.

ל י י וו י ק. לעג דיך שלאָפען, אייזיק, לעג דיך.

א י י ז י ק. מיר איז שווער, מיר איז שווער.

ב י י ל י ע. ניכטער דיך אויס, וועט דיר ווערען גרינג.

א י י ז י ק. איך בין געוועזען אין גרויסען וואלד. גלייך פון ווערקשטאַט בין איך געגאַנגען אַהין. דאָס הייסט, איך האָב נישט געוואָלט גראדע אהין. נור איך בין געגאַנגען. איך האָב גערדאַרפט געהן. איך האָב געמוזט געהן. געהן, געהן, געהן.

ב י י ל י ע. נו, רעדט ער נישט איצטער ווי זיין משוגענער טאַטע?

ל י י וו י ק. האָסט נישט בעדאַרפט טרינקען דעם בראַנ־פען, וואָס בערע האָט דיר געגעבען.

ב י י ל י ע. לייען געלד און אָנ׳שכור׳ן זיך.

א י י ז י ק. איך וואָלט נישט געטרונקען. נור ער האָט מיר צוגעטראָגען צו דער נאָז, און דער ריח האָט מיר א זעץ געטאָן אין קאָפּ, צוגאַנגען זיך איבער אַלע גליעדער, און איך האָב געמוזט טרינקען.

ב י י ל י ע. געמוזט טרינקען! טרינקען האָט ער געמוזט. מען האָט איהם גענויט פון קהל.

ל י י וו י ק. האָסטו בעדאַרפט געהן א היים און לעגען זיך שלאָפען.

א י י ז י ק. איך האָב געמוזט געהן. איך בין געגאַנגען אי־בער די גאַסען. און אַזוי בין איך אַרויס אין וואַלד. אין די גאַסען איז מיר געוועזען אַזוי אייננ; אין די גאַסען האָב איך גאָר נישט גע־

קאַנט טראַכטען, נור אז איך בין אַרויס אויף דאָס פרייע פעלד, האָב איך מיך דערפיהלט פריי, גרוים און ברייט. און דענסמאָל איז מיר געוואָרען אזוי שווער אויפ'ן הארצען. שווער, שווער, שווער.

ב י י ל י ע בייז. געה שלאָפען, געה, און לאָז מיך אויך שלאָפען.

א י י ז י ק. דער קאָפּ האָט אָנגעהויבען קאָנען טראַכטען, פערשטעהסט. און איך האָב דערפיהלט, און איך האָב דערפיהלט!

—— אין פאָרצימער ווערט געלאַכט.

ב י י ל י ע. יענע קיכערן דאָרטין, די...

ד אָ ב ע 'ס קול. וואָס טוט זיך דאָ, וואָס אזוינס? די גאַס־טיר ווערט אויף גיך צוגעמאַכט.

ה י נ ד ע 'ס קול. אייזיק איז געקומען....

ראָבע 'ס קול. ווער איז דאָס יעצט אַרוים? עס ווערט שטיל.

א י י ז י ק. איך האָב מיך דערפיהלט פאַר א יתום, וואָס איך האָב צובראָכען מיין פּרעס און מיין מאַשינקע.

ל י י ו ו י ק. נו, ביזטו נישט א נאַר? דו וועסט דאָך קאָנען...

א י י ז י ק. און אין הארצען האָט מיר גענאָגט און גענאָגט דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט! פערשטעהסט, איך וויל און קאָן נישט. איך וויל, פערשטעהסט, און קאָן נישט. און איך קאָן דאָך יא! פער־שטעהסט, איך ווייס, אז איך קאָן דאָך יא! און... און... און... דו האָסט היינט געזאָגט אין ווערקשטאַט, אז דו זעהסט א מאָל א גוט בילד, ווערט דיר אזוי אומעטיג און עס זיצט אין דיר עמיץ און ציהט און ציהט.

ל י י ו ו י ק. זעהסט דאָך, און פון דעסטוועגען גאָר־נישט. ציהט, ציהט ביז עס הערט אויף. מען דאַרף דאָך זיין א מענש...

ב י י ל י ע, איבערקערענדיג זיך מיט'ן געזיכט צו דער וואַנד. ער איז מיר אויך א מענש.

א י י ז י ק. איך בין איין אַנדער מענש. איך האָב אויפגע־

הויבען די הענד אין פרייעם פעלד און אנגעהויבען שרייען, שרייען, שרייען־ן־ן...

ב י י ל י ע. שריי אויף די ציינער! וואס האסטו דיך צושריען? לאז שלאפען! וועט נאך אויפוועקען די קינדער.

א י י ז י ק. איך האב עפעס געוואלט ארויסשרייען פון מיר. פאר די אויגען זיינען מיר געשטאנען די פרעס און די פעטליצעס־מאשינע, צובראכענע, צושאטענע צו... צו... צו.. מיין פרעס מיט מיין מאשינקע.

ל י י ו ו י ק. נו, נו, נו, ביזטו נישט א נאר?

א י י ז י ק. נור דאס איז גאר נישט אקעגען דאס, וואס איך קאן נישט, דאס, וואס איך קאן נישט, דאס, וואס איך קאן נישט.

ב י י ל י ע. געהט, לייוויק, א היים, וועט ער זיך אויך לעגען שלאפען.

א י י ז י ק. אז איך בין שוין אריין אין וואלד, האב איך גע־נומען שלאגען די בוימער, בייסען זיי, רייסען זיי, געשלאגען אין זיי מיט'ן קאפ, מיט די הענד, מיט די פיס. און עס איז מיר א האר נישט לייכטער געווארען. איך האב מיך אווארף געטאן אויף דר'ערד, געדרעהט זיך, געווארפען זיך...

ל י י ו ו י ק. הע!

א י י ז י ק. איך האב געריסען דאס גראז און געביסען די ערד. און דא האבען זיך ארויסגעקייקעלט פון קעשענע א פאר מטבעות... העבט אן מידער צו רעדען. און אז איך האב דערזעהן דאס געלד, האט זיך מיר פערוואלט טרינקען, טרינקען, טרינקען.

ל י י ו ו י ק. ניין, איך האב פון דיר מעהר געהאלטען.

ב י י ל י ע כראפעט און רעדט עפיס פון שלאף.

פ י נ י ע העבט זיך אויף און העבט אן ארומצוגעהן איבער'ן צימער.

ל י י ו ו י ק. נא, יעצט וועל איך געהן און דו וועסט זיך לע־גען שלאפען. און זיי א ביסעל מעהר מענש. מען דארף נישט גלייך ארבלאזען די נאז.

א י י ז י ק. דאס טרינקען האט מיך נישט בעפרייט. עס

נאָגט און נאָגט אין מיר. איך בין אומגעגאַנגען איבער די גאַסען, גע.... און עס נאָגט און נאָגט אין מיר, פערשטעהסט, איך האַלט מיך קוים אויף די פיס און דער קאָפּ איז מיר קלאָר.

ל י י וו י ק. וועסט דיך אויסשלאָפען, וועסטו מאָרגען אַנ־דערם פיהלען.

א י י ז י ק. דאָס קאָנסט דו דיך אויסשלאָפען. איך — שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ — ניין. איך וועל מיך נישט אויסשלאָפען. מאָרגען און איבערמאָרגען און איבער־איבערמאָרגען וועט מיך נאָ־גען און עסען און פרעסען דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט. קייטען ליעגען אויף מיינע הענד, שווערע משאות אויף מיין מח...

ל י י וו י ק. דאָס זאָג איך דאָך, אז איך האָב דיך געהאַלטען פאַר קליגער. דו ווייסט דאָך, ווי מיר האָט זיך געוואָלט ווערען א מאָלער. נור איך זאָג מיר: עט, נישט איז נישט! קאָנסט נישט אריבער, מוזטו ארונטער.

א י י ז י ק. איך בין איין אנדער מענש, איך בין איין אנרער מענש. מיך ראַטעוועט קיין בראַנפען נישט, און מיך ראַטעוועט קיין שלאָף נישט.

ל י י וו י ק. דאָס וועלען מיר שוין זעהן. שלאָף דיך נור אויס.

א י י ז י ק שטעהט אויף, שאָקעלט זיך. זעהסט, איך האַלט מיך קוים אויף די פיס, זעהסט? און אין הארצען נאָגט און נאָגט, און דער קאָפּ האָט גאָר נישט פערגעסען. עס שווינדעלט א ביסעל, אָבער ער האָט גאָר נישט פערגעסען. מאַכט אַ פּאָר שריט נאָך לייוויקען, וואַקעלט און פאַלט מיט׳ן קאָפּ צום שראַנק.

ב י י ל י ע אויפגעוואַכט. וואָס איז? וואָס איז? וואָס איז?

ל י י וו י ק. אייזיק איז געפאַלען. איך וועל איהם אויפ־העבען און אריינלעגען אין בעט.

ב י י ל י ע, ווידער איינשלאָפענדיג. פון מיינעטוועגען מאָז ער אייביג ליעגען.